

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH. OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 Zł. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY. KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020 Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 278.</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81a TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06. ADMINISTRACJI 9-61-92. Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., $\frac{1}{2}$ — str. 175 zł., $\frac{1}{4}$ str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., $\frac{1}{2}$ str. 125 zł., $\frac{1}{4}$ str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia Instytucji komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., $\frac{1}{2}$ str. 60 zł., $\frac{1}{4}$ str. 30 zł.</p>
--	---	---

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XX.

WARSZAWA, 12 CZERWCA 1938 r.

nr 24

TREŚĆ nr 24. Przed sesją nadzwyczajną Izby Ustawodawczych — *F. Branny*. Współdziałanie samorządu ze spółdzielczością — *A. B.* Zagadnienie inspekcji związków samorządowych — *R. Andruszkiewicz*. Co piszą inni: Własność dróg publicznych — *A.* Sprawy bieżące. Wiadomości zagraniczne. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Komunikaty.

Przed sesją nadzwyczajną Izby Ustawodawczych

Zarządzeniami z dnia 7 czerwca br. Pan Prezydent Rzeczypospolitej otworzył z dniem 8 czerwca br. sesję nadzwyczajną Sejmu i Senatu. Przedmiotem obrad w myśl powyższego zarządzenia mogą być wyłącznie sprawy projektów ustaw wymienionych w zarządzeniu. Ze spraw tych naczelne miejsce zajmują projekty ustaw dotyczące bezpośrednio samorządu terytorialnego: 1) o wyborze radnych miejskich, 2) o wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych, 3) o samorządzie gminy miasta stoł. Warszawy, 4) o wyborze radnych w miastach: Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, mieście stoł. Warszawie i Wilnie, 5) o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego.

Już oświadczenie Rządu, złożone w sprawach samorządowych na ubiegłej sesji zwyczajnej, przebieg dyskusji w czasie obrad tej sesji, wreszcie program prac sesji nadzwyczajnej świadczą dobitnie o zmianie poglądów na rolę samorządu terytorialnego, jaką on winien odgrywać w życiu publicznym. Przez dłuższy okres czasu słyszeliśmy tylko deklamacje o samorządzie jako o szkole życia obywatelskiego, jednakże niestety były to tylko puste słowa i frazesy. Wprawdzie istniały i istnieją nadal przepisy formalne, gwarantujące związkom samorządowym swobodę działalności w różnych dziedzinach życia gospodarczego i kulturalnego, lecz do ich rzetelnego przestrzegania nie było u nas odpowiedniej atmosfery. Atmosfera ta nie sprzyjała rozwojowi myśli i czynu samorządowego. Reprezentanci miejscowego społeczeństwa nie czuli się dobrze w organach związku samorządowego, na co składało się szereg przyczyn, których obecnie nie chcemy roztrząsać, nie chcemy szukać winnych, a pragniemy tylko w obecnym okresie konsolidacji społeczeństwa, by to, co dotychczas było, poszło w niepa-

mięć, by ten koszmar, który tak długo ciążył nad naszym życiem samorządowym, należał do przeszłości.

Bardzo dotkliwy kryzys gospodarczy, jaki przeżyliśmy w ostatnich kilku latach i którego jeszcze nie potrafiliśmy całkowicie przezwyciężyć, był kryzysem nie tylko natury ekonomicznej. Kryzys ten nauczył nas bardzo wiele. Przede wszystkim przekonaliśmy się, że nawet najtęższy zespół jednostek owianych najlepszą wolą, największym poświęceniem i ofiarnością, nie zdoła przełamać szeregu przeszkód, stojących na drodze normalnego rozwoju życia społecznego, jeżeli w pracach tych nie weźmie udziału całe społeczeństwo, owiane jedną myślą i zmierzające wraz z jednostkami kierowniczymi do tego samego celu. Niepoślednia rola w tego rodzaju zmaganiach przypada zawsze i wszędzie związkom samorządowym jako organizacjom przymusowym a zarazem miejscowym, które powołane są do jak najszerzego i najlepszego zaspakajania potrzeb ludności miejscowej. Od sprawnego funkcjonowania związków samorządowych oraz od ich uposażenia w źródła dochodowe zależy całkowite bądź częściowe zaspokojenie potrzeb mieszkańców, bądź też w ogóle ich niezaspokojenie. A życie nam wykazało i wykazuje, na jakie wstrząsy narażone jest Państwo, gdy suma niezaspokojonych potrzeb miejscowych jest zbyt duża, gdy Państwo za pośrednictwem organów administracji rządowej musi wszczynać akcje bezpośrednią, sięgającą od góry aż do najniższych swych komórek. Ile to kosztuje trudów i wysiłków, jaki jest potrzebny nakład środków materialnych choćby tylko dla częściowego złagodzenia niedomagania, wreszcie jakie bywają nieraz nikłe rezultaty takiej bezpośredniej rządowej akcji, o tym wszyscy dobrze wiemy.

Przełamanie kryzysu kosztowało nas bardzo wiele, połączone było z wielkimi trudnościami, szło bardzo opornie. Przyczynę tego należy przypisać w dużym stopniu wegetującemu samorządowi terytorialnemu, który miał za mało sił materialnych i moralnych, by mógł wziąć w tej walce żywy udział, a mimo wszystko miał na tyle sił, że nie mógł skończyć swego żywota. W dodatku miejscowe społeczeństwo nie zawsze uznawało członków organów związków samorządowych za swych przedstawicieli, mimo tego, iż formalnie rzecz biorąc, byli tymi reprezentantami, a kierownicy tych organów wskutek wytworzonego stanu rzeczy nie zawsze liczyli się bądź chcieli się liczyć z ich wolą i opinią. Oczywiście, że nie wszędzie panował tego rodzaju układ stosunków, i że na tym tle tu i ówdzie występują jasne światła i blaski w postaci harmonijnej współpracy. Tam, gdzie tej współpracy nie było, tam poza samorządem zaczęło wykwiatać bujne życie społeczne w postaci najróżnorodniejszych organizacji społecznych, jakie miejscowe społeczeństwo powoływało do życia dla zaspokojenia zbiorowym wysiłkiem najbardziej palących potrzeb miejscowego terenu. Mnogość tych organizacji stała się w ostatnich latach istną klęską społeczną i dziś nawet propagatorzy tych form społecznych działania tęsknym okiem oglądają się za jedną prawdziwą i dobrą organizacją społeczną, która by z ich udziałem przy ich czynnej współpracy mogła zaspokoić te wszystkie najniezbędniejsze potrzeby miejscowej ludności, które dziś zaspakajane są

w sposób nieudolny i niedostateczny przez szereg organizacji.

Po długich tarapatach, trudach i męczarniach znaleźliśmy się na tym samym punkcie, z któregośmy wyszli. Drogo nieraz kosztowało nas nabycie przekonania, że tą formą organizacyjną, która najlepiej i najskuteczniej może zaspokoić potrzeby miejscowej ludności jest samorząd terytorialny. Że samorząd jest tym czynnikiem, który, mając swobodę decyzji i minimalne nieraz środki, nie zasklepia się w samym sobie, nie ma jakichś kastowych interesów, lecz, dbając o interesy miejscowego społeczeństwa, wybiega nieraz swym czynem i swą myślą poza teren interesów lokalnych, że ten samorząd jest nieraz czynnikiem pionierskim. Dając mu zatem względną swobodę w konstytuowaniu się jego organów oraz względnie wystarczające środki finansowe, budujemy zarazem trwałe fundament pod potężny gmach silnej Rzeczypospolitej Polskiej. Tej wiary w wieczne trwanie samorządu terytorialnego jako najlepszej i wypróbowanej formy organizacji społecznej, wiary w jego skuteczne i pożyteczne działania, chcielibyśmy dziś dużo zaszczepić Członkom Izby Ustawodawczej, mających na sesji nadzwyczajnej obradować i decydować nad tak ważnymi dla samorządu terytorialnego zagadnieniami, jakie przewiduje zarządzenie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

F. Branny.

Współdziałanie samorządu ze spółdzielczością

Dorocznym zwyczajem 12 czerwca br. zorganizowane będą uroczystości w całej Polsce, mające na celu podniesienie zrozumienia zadań spółdzielczości wśród szerokich warstw społeczeństwa. Jest to od szeregu już lat obchodzony w Polsce „Dzień Spółdzielczości“. W uroczystościach tych wezmą z pewnością udział działacze samorządowi, albowiem niechęć i niewiara, jaka do spółdzielczości była wśród wielu samorządowców, zaczyna coraz bardziej zanikać.

Niewiara ta wypływała z okresu kryzysowego. Wiele bowiem spółdzielni, zwłaszcza rolniczo-handlowych, załamało się w tym czasie, narażając niejednokrotnie na straty te samorzady, które udzieliły im poręczeń lub gwarancji.

Jeżeli jednak bliżej rozpatrzymy przyczyny załamania się spółdzielni, to stwierdzimy, że nie zasady spółdzielcze są temu winne, ale odstępstwo od tych zasad. A więc przede wszystkim niedostateczne fundusze własne w stosunku do wysokości zakupów na kredyt, następnie sprzedaż członkom i nieczłonkom towarów, narzędzi, maszyn, nasion i nawozów na kredyt, wreszcie niedostateczne fachowe kierownictwo, niewyrobienie członków zarządu i rad nadzorczych, oraz luźne związanie, a często niewyrobienie członków, nierozumiejących celu i zasad spółdzielczego działania.

Spółdzielnie, które nie odstępowały od zasad spółdzielczych i działały przy tym ostrożnie, wyszły z kryzysu obronną ręką. Kryzys dał się zresztą we

znaki nie tylko spółdzielniom, ale i innym poważnym zakładom handlowym, wytwórczym i przemysłowym.

Straty więc, a nawet upadki poszczególnych spółdzielni, nie powinny nas ani przerażać ani odwozić od popierania spółdzielczości. Należy ją tylko zorganizować prawidłowo, przezornie prowadzić, aby uniknąć błędów, które dawniej popełniano.

Na szczęście niewiara w spółdzielczość i wśród samorządowców zanika. Albowiem te zadania, które spółdzielczość podejmuje, są tak bliskie i niezbędne dla rozwoju ludności, że samorząd terytorialny, troszcząc się o rozwój mieszkańców, pominąć ich nie może.

Najczęściej samorząd spotyka się z formami spółdzielczymi najbardziej rozpowszechnionymi, a mianowicie: spółdzielniami oszczędnościowo-pożyczkowymi, mleczarskimi, rolniczo-handlowymi, rolniczo-spożywczymi i spożywczymi.

Spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe, należące do Związku Spółdzielni Rolniczych i Z. G., w 1937 roku dokonały poważnego przełomu, zwiększając sumę wkładów z 135,8 do 145,6 milionów złotych, czyli blisko 10 milionów. Podniosły przy tym znacznie swoje pogotowie płatnicze w stosunku do posiadanych wkładów z 16 do 22% w spółdzielniach p.-o. powszechnych, a w spółdzielniach oszczędnościowo - pożyczkowo - rolniczych z 18 do 26,5%.

Poważny dorobek ma za sobą już spółdzielczość mleczarska, która najlepiej przetrzymała kryzys gospodarczy, a obecnie przejawia coraz większą żywotność. W końcu 1937 r. liczba spółdzielni mleczarskich,

należących do Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P., wynosiła 1166, a w ciągu roku przybyło 83 spółdzielnie. Spółdzielnie mleczarskie wypłaciły w 1937 r. rolnikom za dostarczone mleko 79 milionów złotych (o 17,5 miliona więcej niż w roku poprzednim).

Dział spółdzielczości mleczarskiej cieszy się coraz większym zrozumieniem tak wśród rolników, jak i działaczy samorządowych. Jednakże daleko nam jeszcze do postawienia spółdzielczości mleczarskiej na należytych poziomach. Chodzi bowiem o objęcie tą organizacją szerokich kół rolników i o podniesienie jakości wyrobów mleczarskich. Tego nie da osiągnąć się bez pewnych nakładów w kierunku polepszenia pomieszczeń dla mleczarni spółdzielczych, oraz zmechanizowania przeróbki mleka.

Dla podniesienia organizacji i poziomu mleczarstwa spółdzielczego Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych opracował czteroletni plan mleczarski, w którego realizowaniu samorządy niewątpliwie wezmą udział.

Spółdzielniami, które najboleśniej odczuły kryzys, są spółdzielnie rolniczo-handlowe. Dziś zaczynają one odradzać się lub organizować na nowo. Spółdzielnie te mają wielkie zadanie przed sobą. Mają dostarczyć rolnikom odpowiednich nasion, nawozów, maszyn i narzędzi rolniczych, a jednocześnie zorganizować zbyt produktów rolnych. Praca ta wymaga dużej umiejętności i poważnego kapitału obrotowego. Dlatego potrzebują one jak najzyczliwszego poparcia ze strony samorządu. I istotnie wiele samorządów poparcia spółdzielniom rolniczo-handlowym nie odmówiło. Zapisywały się na członków i to z większą ilością udziałów. Ułatwiły niektórym spółdzielniom zebranie większego kapitału udziałowego przez udzielenie w swoich instytucjach kredytowych członkom pożyczek na wpłacenie udziałów. Niektóre samorządy podjęły wybudowanie spichlerzy i magazynów, wdzierżawiwszy je spółdzielniom. Są samorządy, które potrzebne do swej pracy materiały budowlane i inne towary zakupują tylko w spółdzielniach rolniczo-handlowych. Wreszcie samorządy współdziałają ze spółdzielniami rolniczo-handlowymi w dziedzinie organizowania tak niezbędnego dla rolnika zbytu produktów rolnych.

Zawdzięczając zrozumieniu ze strony ludności rolniczej, jak i samorządów, spółdzielczość rolniczo-handlowa zrobiła w ostatnim czasie poważny krok naprzód. W 1937 r. liczba spółdzielni rolniczo-handlowych zwiększyła się o 24, dochodząc do 231 spółdzielni. Zwiększyła się także liczba członków z 59.826 na 67.287. Spółdzielnie te dokonały w 1937 r. zakupów produktów rolnych za 79 milionów zł.

Zagadnienie zorganizowania zbytu produktów

rolnych, od którego zależy w dużym stopniu podniesienie opłacalności gospodarstw rolnych, a przez to zwiększenie dobrobytu wsi, staje się jednym z podstawowych zadań chwili obecnej. Zrozumienie dla tej sprawy staje się coraz większe. Podejmowane są próby rozwiązania tego zagadnienia drogą spółdzielczą. Mamy przykłady, że i samorządy popierają coraz żywiej inicjatywę spółdzielców w tym zakresie. W dziedzinie np. zbytu trzody chlewnej dzięki samorządom powiatowym: Włocławskiego, Lipnowskiego, Kutnowskiego, Płockiego, Gostyńskiego oraz Bankowi Związku Spółek Zarobkowych powstała Kujawska Spółdzielnia Przetwórnia Mięsna w Czerniewicach koło Włocławka. Samorządy te wraz z Bankiem złożyły w formie kapitału udziałowego 350 tys. złotych, który stanowił podstawowy kapitał dla rozpoczęcia działalności tej spółdzielni. Dopiero po uruchomieniu spółdzielni zaczęli przystępować w charakterze udziałowców producenci trzody, wpłacając stułotowe udziały z potrąceń po 5 złotych od dostarczonej sztuki żywca. Dziś spółdzielnia liczy 645 członków producentów, którzy wpłacili 1713 udziałów. Spółdzielnia produkuje bekony i szynki w puszkach na wywóz za granicę i na rynki miejscowe. Samorządy powiatowe z województw wschodnich wzięły bardzo czynny udział w organizacji Wołkowyskiej Spółdzielczej Przetwórnii Mięsnej.

Na terenie Polski istnieje już kilka specjalnych spółdzielni dla zbytu trzody chlewnej. W niektórych okolicach skupem trzody chlewnej zajmują się spółdzielnie rolniczo-handlowe.

Aby tym poczynaniom przyjść z pomocą i rozwinąć je możliwie najszerzej, powstała w styczniu br. centrala handlowa dla zbytu zwierząt rzeźnych pod nazwą „Rolnicza Spółka Mięsna“.

Zagadnieniu zbytu trzody chlewnej winny samorządy poświęcić możliwie jak największą uwagę. Trzoda chlewna jest bowiem podstawą podniesienia dobrobytu uboższej ludności wiejskiej. Każde więc podniesienie ceny sprzedażnej trzody chlewnej lub innych zwierząt ma dodatni wpływ na dobrobyt tej warstwy.

A zaobserwowano już niejednokrotnie, że gdy spółdzielnie przystępowały do skupu produktów rolnych lub zwierząt, wpływały one na ogólne podniesienie cen na te artykuły handlu. Rozbijały bowiem umowy pośredników.

Tak jak w dziedzinie przeróbki i zbytu niektórych produktów rolnych, spółdzielczość może oddać wielkie usługi i w innych dziedzinach gospodarczych. Należy ją tylko inicjować i popierać, gdyż jest ona poważnym uzupełnieniem pracy samorządowej.

A. B.

Zagadnienie inspekcji związków samorządowych

(Artykuł dyskusyjny)

Drugi już prawie rok dobiega końca, jak wysunąłem na łamach „Samorządu“ wątpliwość, czy wobec powołania Związku Rewizyjnego Samorządu Teerytorialnego zagadnienie inspekcji samorządów zo-

stało we właściwy i należyty sposób rozwiązane¹⁾. Wówczas w tej sprawie zabrał głos p. S. Gliszczyń-

¹⁾ Samorząd Nr 42 z roku 1936 „O inspekcji związków samorządowych“.

ski²⁾, jednakże zagadnienie to nie znalazło większego oddźwięku w prasie samorządowej.

Mimo istnienia licznych i różnorodnych organów inspekcyjnych dla rewizji samorządów, zagadnienie to jest nadal otwarte, a nieskoordynowana praca tych różnorodnych organów inspekcyjnych nie daje takich rezultatów, jakie by można osiągnąć przy odmiennym, a właściwym postawieniu sprawy.

Ponieważ zagadnienie inspekcji jest za obszerne, ażeby potraktować je w ramach jednego tylko artykułu, ograniczę moje wywody narazie do problemu kontroli powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych, ponieważ te związki samorządowe podpadają pod właściwość inspekcji zarówno organów wojewody, jak i Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorialnego.

Mylił by się jednak ten, ktoby przypuszczał, że na tych dwu rodzajach organów inspekcyjnych wyczerpaliśmy już władze i instytucje, które mogą przeprowadzać inspekcje. Napewno łatwiej będzie wymienić te władze i instytucje, które nie przeprowadzają bądź nie mogą przeprowadzać kontroli powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych, bo będzie ich napewno mniej.

Dla celów jednak bardziej plastycznego zobrazowania czytelnikowi, kto może dokonywać i kto dokonuje inspekcji powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych, o których wspomnieliśmy już poprzednio, należało by wymienić:

1) inspekcję wojewódzką z szeregiem różniczkowanych inspektorów i kontrolerów przydzielonych, czy wchodzących do różnych wydziałów urzędu wojewódzkiego,

2) inspekcję Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorialnego,

3) kontrole okręgowych izb kontroli państwa,

4) kontrole Funduszu Pracy,

5) kontrole izb rolniczych z wielką i różnorodną działalnością zazwyczaj bardzo licznych inspektorów rolnictwa, hodowli, sadownictwa itp.,

6) kontrole urzędów skarbowych,

7) kontrole ubezpieczalni społecznych i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,

8) kontrole wojewódzkich biur do spraw finansowo - rolnych i wojewódzkich urzędów rozjemczych dla spraw majątkowych warsztatów rolnych,

9) rewizje i kontrole różnego rodzaju banków państwowych i półpaństwowych, badających gospodarkę i finanse samorządów i przedsiębiorstw samorządowych, w czasie przeprowadzania akcji oddłużeniowej, bądź też na wypadek starań samorządów o pożyczki. Są to tylko kontrole o charakterze przymusowym, wynikające z przepisów odnośnych ustaw. Nie wspominam natomiast o inspekcjach organizacji dobrowolnych, jak Związek Miast i Związek Powiatów, które również przeprowadzają kontrolę na wyraźne życzenie swych członków. Nie wiem, czy w powyższym zestawieniu już wyczerpałem wszystkich rewidentów naszych samorządów, przypuszczam jednak, że nie byłem w wymienianiu dokładny i że nie jedną władzę czy urząd pominąłem.

Dla przykładu, chcąc przedstawić, ile czasu zajmują kontrole w samorządach, powołuję się na obliczenia kierownika rachuby jednego z większych powiatowych związków samorządowych w województwie krakowskim, z których wynika, że przeciętnie prawie 100 dni w roku musi poświęcić na obsługę inspekcjonujących. Przykład ten odpowiada rzeczywistości i nie jest bynajmniej przesadzony.

Czy jednak przez istnienie tak licznych i różnorodnych organów kontrolnych w samorządach naprawdę poprawiło się, czy zmniejszyły się zadłużenia, (chyba na podstawie akcji oddłużeniowej), czy zmalały wysokie nieraz koszty administracyjne niektórych miast i powiatowych związków samorządowych, czy wzrosły inwestycje rentowne, czy zwiększyło się zaspokajanie przez samorzady potrzeb ludności, samorządów, czy wreszcie choć jeden ze związków samorządowych został naprawdę gruntownie i wszechstronnie zbadany?

Nie sądzę jednak, czy znajdzie się ktoś, który by ze spokojnym sumieniem mógł dać na te pytania pozytywną odpowiedź.

Rozważając sprawę tak częstych rewizyj, należy wysunąć wątpliwość, czy można uznać za objaw dodatni i poważnie wyglądający na terenie kontrolowanego samorządu, jeżeli, co zresztą nie należy do wyjątków, od razu kilku inspektorów różnego rodzaju resortów zjedzie na inspekcję, albo jeżeli inspekcję w danym związku dokonuje, przypuścmy, inspektor wojewódzki, a właśnie do tegoż samorządu i w tym samym czasie zjedzie jeden czy nawet kilku inspektorów Związku Rewizyjnego?

Co wówczas wypada począć? Czy obydwie inspekcje mają się odbyć, czy też ktoś inspekcje ma przerwać, czy też ma wówczas nastąpić pewien podział pracy inspekcyjnej? Sprawy tej nie reguluje żaden przepis i jeżeli przy takich okazjach nie powstają nieporozumienia, a nawet pewnego rodzaju incydenty, to tylko dzięki taktowi obydwu spotykających się organów inspekcyjnych. Przy tego rodzaju zdarzeniach nie kto inny, jak tylko władza nadzorcza, wygląda w opinii, powiedziawszy łagodnie, nie wyraźnie, nie mówiąc już o zadraśniętym autorytecie władzy.

P. S. Gliszczyński, poruszając sprawę organizacji inspekcji, zaznaczył, iż widzi dwutorowość w pracach inspekcji wojewódzkiej z resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, gdzie obok inspektora starostw pełni funkcje inspektor samorządu. Ja bym jednak, jak już zaznaczyłem w artykule ogłoszonym w roku 1936, nie widział w tym większej szkody dla sprawy i autorytetu władzy, a widział bym ją gdzie indziej, a mianowicie: w wielokrotności nieskoordynowanych inspekcji różnego rodzaju władz i urzędów przeprowadzających rewizje w związkach samorządowych.

Czy nie należało by uznać za zupełnie trafny pogląd jednego z dzienników, wychodzących w Krakowie, który przed kilku tygodniami w czołowym artykule tak napisał: „jesteśmy krajem, w którym ciągle mówi się o planowości, ale w którym nie ma ani śladu systematyczności w pracy i w myśleniu zbiorowym. Planowość w życiu naszym to tylko frazes“.

Mówiąc w danym wypadku o zagadnieniach organizacji inspekcji kontroli samorządów, nie powinno się zapomnieć o planowości i systematyczności, stawiając zarazem jednorodność inspekcji czy też

2) Samorząd Nr 40 z roku 1936 „Inspekcja powiatowa“ i Samorząd Nr 47 „Jeszcze w sprawie inspekcji powiatowej“.

kontroli ze strony władz nadzorczych, za naczelną zasadę.

Przypomnieć chcę, jak to niedawno namiętnie broniono zasady jednotorowości, a zwalczano dwutorowość, podczas dyskusyj sejmowych oraz na łamach prasy przy okazji rozpatrywania przez parlament nowej ustawy samorządowej. Wówczas podnoszono, że dla zachowania zasady jednotorowości nie podobna oderwać stanowiska starosty, jako przedstawiciela władzy administracji ogólnej I instancji i przedstawiciela Rządu w powiecie, od stanowiska przewodniczącego wydziału powiatowego i rady powiatowej, czyli szefa samorządu powiatowego, chociaż na terenie województw południowych taka dwutorowość istniała i obowiązywała formalnie aż do wejścia w życie nowej ustawy samorządowej.

Dewiza jednotorowości władzy i złączenie jej z samorządem terytorialnym na szczeblu powiatu zwyciężyła. Dlatego też na podstawie ustawy z dn. 23 marca 1933 r. na teren województw południowych rozciągnięto dekret Naczelnika Państwa z roku 1919 o ordynacji powiatowej, wydanej dla obszarów Polski b. zaboru rosyjskiego, i starości oddano z urzędu przewodnictwo organów powiatowego związku samorządowego.

Zasada ta, zastosowana w powołanej ustawie, pozostała bez wyrazu w przykładach, wziętych z innych odcinków administracji państwowej czy też samorządowej. I tak w wielu gminach i miastach o charakterze uzdrowiskowym obok władz samorządu gminnego czy też miejskiego istnieją władze zdrojowiskowe na czele z komisją zdrojową, czy zarządem zdrojowym; na szczeblu województwa — analogiczne sprawy rolne, hodowlane itp. załatwia urząd wojewódzki (wydział rolny) i jednocześnie izba rolnicza; nadzór nad komunalnymi kasami oszczędności jednocześnie wykonywuje Minister Skarbu oraz związki kas oszczędności; dla kontroli nad samorządami powołano Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego obok istniejącej inspekcji wojewódzkiej, a od pewnego czasu nawet mówi się o powierzeniu inspekcji samorządów okręgowym izbom kontroli państwa.

Są to przykłady żywe. Podobnych możnaby prawdopodobnie wyliczyć i więcej, w których zasada jednotorowości pozostała tylko frazesem, a w istocie obserwujemy dwutorowość i nawet wielotorowość poczyną.

W danym wypadku mówimy o inspekcji czy rewizji, w których to czynnościach kontrolnych zasada jednotorowości winna być również zachowana.

Zapóźnie, być może, obecnie rozważać, w jaki sposób zagadnienie nadzoru nad powiatowymi związkami samorządowymi i miastami wydzielonymi można by inaczej rozwiązać, a zresztą sprawa ta nie była nigdy od nas zależną. Decydowały o tym czynniki centralne i nadrzędne, mając do tego uzasadnione powody, choć uważam to niezgodnie z zasadą jednotorowości władzy.

Czas najwyższy, aby się zastanowić nad sposobem koordynacji pracy inspekcyjnej pomiędzy Związkiem Rewizyjnym, a inspekcją wojewódzką, ponieważ stanu obecnego nie można uważać za zadawalającą.

Związek Rewizyjny wyznacza i przeprowadza rewizje bez uprzedniej zgody odnośnego wojewody co do terminów inspekcji. Wyznacza i dokonywuje inspekcji, nierzadko bardzo długotrwałych, w czasie

najmniej odpowiednim. Takimi zupełnie niewłaściwymi terminami dla dokonywania kontroli są okresy układania i uchwalania preliminarza budżetowego, ewentualnie okresy końcowych prac, związanych ze sporządzeniem sprawozdania rachunkowego i zamknięcia ksiąg. Przypuszczam, że władze Związku Rewizyjnego z takimi terminami liczyć się nie mogą, chcąc wykorzystać w maksymalnych rozmiarach pracę ekip inspekcyjnych, aby wykazać w ten sposób ruchliwość i wydajność inspekcyjną — zatrudnionych inspektorów. Zdarzają się również wypadki, że inspektor Związku Rewizyjnego przyjeżdża na inspekcję krótko po inspekcji wojewódzkiej. Mimo to inspekcję przeprowadza i obydwaj inspektorzy sporządzają sprawozdania poinspekcyjne, które w swej treści, czasami znacznie się różnią zapatrywaniami na poszczególne przejawy działalności i polityki związku. Różnice te tylko wprowadzają dezorientację w zlustrowanym samorządzie. Zdarza się, że sprawozdania obydwu inspektorów się pokrywają, a w takim razie dlaczego obydwaj rewidenci tracą niepotrzebnie czas dla tej samej sprawy?

Czy jednak potrzebne było marnowanie energii i pracy tak nieproduktywnie, jak w przytoczonych przykładach, czy pożądane było wywoływanie zbytecznego niezadowolenia, kiedy przy skoordynowaniu działalności inspekcyjnej temu podobnych spraw napewno by nie było.

Na skutek braku koordynacji w pracach inspekcyjnych, bezwiednie powstał podział inspektorów, faktycznie do inspekcji używanych, na dwie kategorie.

Do pierwszej kategorii należało by zaliczyć inspektorów Związku Rewizyjnego, zgrupowanych centralnie w stolicy. Inspektorów tych specjalizuje się i daje się im możliwość dzięki licznym pomocom naukowym jak: biblioteki fachowe, specjalne biuro naukowe, wzajemne kontakty i wymiany poglądów na tematy inspekcyjne, związane z działalnością samorządów, ciągle się doksztalać, wyrabiać, doskonalić i uzupełniać posiadane już wiadomości, przyswajając technikę i rutynę inspekcyjną. Inspektorzy Związku Rewizyjnego są dobrze płatni i dotowani są w znacznie wyższe diety inspekcyjne, niż ma to miejsce powszechnie w służbie państwowej.

Wreszcie inspektorów tej pierwszej kategorii przeznaczają się do poważniejszych prac inspekcyjnych jak: rewizje ogólne powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych.

Do drugiej kategorii należało by zaliczyć inspektorów wojewódzkich, nie posiadających tych wszystkich plusów, znacznie gorzej płatnych, którym pozostawiono resztki inspekcji w postaci rewizyj doraźnych, różnego rodzaju nieprzyjemnych dochodzeń, śledztw itp. Taki stan faktyczny spowodował to, że na terenie urzędu wojewódzkiego pracą inspektora samorządu już prawie nikt się nie interesuje, a z jego zapatrywaniami czy opiniami na problemy samorządowe w ogóle nikt się nie liczy.

W ten sposób mamy inspektorów dobrych i pełnowartościowych Związku Rewizyjnego i gorszych mniej przydatnych, stopniowo wyjaławianych i zdeklasowywanych, o mocno ograniczonym zakresie działania, inspektorów wojewódzkich.

Poco w ten sposób marnować i obniżać inicjatywę inspekcyjną i wydajność pracy inspektorów woje-

wódkich, najbardziej jednak powołanych z litery samorządów prawa do dokonywania rewizyj samorządów.

Poco świadomie, czy też nieświadomie, wyjął i obniżyć pracę urzędników, których się przecież dla tych czynności powołało i obecnie się oplaca i utrzymuje sumptem Skarbu Państwa, a więc z pieniędzy publicznych?

Czy nie lepiej było by w ogóle zlikwidować tych drugiej kategorii inspektorów, co by się stało w obecnym stanie rzeczy bez większej szkody dla sprawy.

Obecnie wszyscy, tak samorzady, jak też i dokonywujący rewizyj z ramienia swoich mocodawców oczekują koordynacji inspekcji, czy rewizji w związkach samorządowych. Wszyscy oczekują wyraźnego i ścisłego podziału kompetencji, przy ścisłym i corocznie przeprowadzonym podziale czynności inspekcyj-

nych pomiędzy inspekcjami Związku Rewizyjnego a inspekcją wojewódzką, o ile ta ostatnia ma istnieć nadal.

W tej pilnej, zdaniem moim, sprawie należało by się spodziewać sprecyzowanego stanowiska czynników miarodajnych.

Ciągle słyszy się o konieczności usprawnienia administracji, a dla tych spraw istnieją — nie od dziś — specjalne biura studiów we władzach centralnych. Tym nie mniej nadal pozostaje nie uporządkowany odcinek naszej administracji, odnośnie kontroli samorządów. Czy by nie warto, choć na tym szczupłym odcinku administracji państwowej, postawić sprawę właściwie i z pożytkiem uregulować ją definitywnie.

R. Andruszkiewicz.

Co piszą inni

„Własność dróg publicznych“

W zeszycie drugim „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego“ z 1938 r. prof. Bohdan Wasiutyński zamieścił pod powyższym tytułem interesującą pracę, która zaciekawi z pewnością działaczy samorządowych.

Prof. B. Wasiutyński stwierdza na wstępie, że:

„rzeczy, które służą w sposób bezpośredni lub pośredni do wykonywania zadań administracji publicznej, podzielić można na: 1) majątek skarbowy, którego celem jest przyniesienie dochodów; nie jest jego przeznaczeniem umożliwienie działalności określonej służby administracyjnej (ziemia i lasy państwowe, przedsiębiorstwa przemysłowe) i 2) rzeczy publiczne, które są przeznaczone dla danej służby publicznej, są używane lub zużywane dla osiągnięcia celów tej gałęzi administracji. Z kolei rzeczy publiczne rozpadają się na: a) majątek administracyjny, który stanowią środki rzeczowe dla rozwinięcia działalności administracyjnej (budynki, w których mieszczą się urzędy i zakłady publiczne, ruchomości biurowe i materiały) i b) dobro publiczne, rzeczy będące w powszechnym użytkowaniu których oddanie do bezpośredniego użytkowania właśnie stanowi cel służby publicznej. Do tej kategorii należą: wody płynące, kanały, porty, brzeg morski, przestrzeń powietrzna, służąca do komunikacji lotniczej oraz drogi lądowe“.

Po takim usystematyzowaniu wymienionych wyżej rzeczy publicznych Autor stwierdza, iż to ostatnie zagadnienie, to jest drogi lądowe, jest dość skomplikowane w Polsce, gdyż „ustawodawstwo drogowe nie zawiera w tej dziedzinie przepisów prawnych, a orzecznictwo sądów nie jest jednolite“.

Autor poświęca obszerniejszy wywód pojęciu „dobra publicznego“ w jaką — formę wykształciło się ono we Francji. Przedstawia zdania w tym zakresie różnych autorów, tak francuskich jak i niemieckich, jak również postanowienia ustawowe, obowiązujące na terenie b. państwa rosyjskiego. Wywodu tego z braku miejsca nie przytaczamy.

Jeżeli chodzi o ustawodawstwo polskie, prof. Wasiutyński stwierdza:

„Ustawodawca polski nie rozstrzygnął w sposób bezpośredni, jaki charakter prawny mają drogi publiczne. Powstaje szereg kwestii, które w praktyce wyma-

gają rozstrzygnięcia: czy drogi publiczne stanowią własność prywatną czy też specjalną kategorię własności publicznej, kto jest właścicielem tych dróg, kto może nimi rozporządzać, jakie uprawnienia ma właściciel i jakie osoby prywatne, które korzystają z dróg publicznych, jakie normy prawne należy stosować przy korzystaniu i jakie władze są właściwe do rozstrzygnięcia sporów“.

Na pytania wyżej postawione stara się odpowiedzieć w swym wywodzie prof. Wasiutyński. Na podstawie ustawy z dnia 10.X.1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych (Dz. Ustaw Nr 6 p. 32 z r. 1921) ustalone zostały cztery kategorie dróg publicznych: drogi państwowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Ale mogą wedle Autora być drogi, które nie zostały zakwalifikowane do żadnych powyższych kategorii. Niemniej nie przestają one być publicznymi, jeżeli zostały do publicznego użytku oddane. Skasowanie ich należy do decyzji władzy. „O tym czy droga służy do publicznego użytkowania, orzekają władze administracyjne, co nie przesądza o własności gruntu zajętego pod drogę“.

Jeżeli chodzi o własność dróg, to są wypadki, że stanowi ona własność prywatną. Autor podkreśla, że na ziemiach wschodnich większość dróg publicznych stanowi własność prywatną, toteż z chwilą przeniesienia drogi lub zaniechania właściciela odyskują pełne prawa do gruntów. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy orzekając, że plac publiczny w mieście Lubomli jest własnością prywatną, i właściciel może żądać zwrotu dzierżawionego przez miasto placu z zastrzeżeniem powszechnego korzystania.

„Jeżeli na ziemiach wschodnich w sprawie dawnej powstałych dróg publicznych, istnieje domniemanie, że grunta zajęte pod drogi są własnością prywatną, to w innych dzielnicach należy przyjąć zasadę odwrotną — osoby prywatne winny przedstawić tytuł prawny, stwierdzający własność tych gruntów (art. 8 ustawy drogowej: „Ustawa niniejsza nie narusza praw i obowiązków, opartych na umowach lub innych tytułach prawnych, co do dróg wszelkiej kategorii“). Wyjątek stanowi w b. Kongresówce drogi gminne dawne „wiejskie i polne“, które jak to wynika z cytowanych przepisów z r. 1870, „utrzymane być winny kosztem właścicieli,

przez których grunta przechodzą". Co do tych dróg własność należy do gmin, o ile grunty pod tymi drogami zostały wywłaszczone lub w inny sposób można stwierdzić prawo własności do nich.

Oczywiście wątpliwości prawne powstać mogą tylko w stosunku do dróg starych. Nowopowstające drogi publiczne są własnością związków prawnopublicznych, które muszą nabyć grunty bądź na podstawie dobrowolnej umowy lub darowizny, bądź w trybie wywłaszczenia. Ale samo nabycie gruntu nie jest równoznaczne z nadaniem charakteru drogi publicznej".

Z kolei zastanawia się Autor czyją własność stanowią drogi. Uważa, że chociaż ustawa drogowa o tym nic nie mówi, drogi publiczne są przedmiotem własności związków prawnopublicznych. Na tym stanowisku stało orzecznictwo sądów polskich. Autor przeprowadza w tym zakresie szerszy wywód, z którego wypływa następujący wniosek:

"Trzeba przede wszystkim ustalić, do kogo należy własność publiczną dróg w Polsce. Gdyby przyjąć, że właścicielem jest ten związek prawnopubliczny, który kiedyś nabył, jako własność prywatną, grunty zajęte pod drogi, wyniknęłyby duże trudności. Kto inny byłby obowiązany do utrzymania drogi, a kto inny byłby nominalnym jej właścicielem. Drogi np. powiatowe w Kongresówce, ponieważ nie istniał w czasie rządów zaborczych samorząd powiatowy i powiat nie posiadał osobowości prawnej, chociaż były utrzymywane środkami miejscowymi, należałoby uważać za własność państwową. Trzeba więc przyjąć, że droga powiatowa jest własnością powiatu, droga gminna — własnością gminy, bez względu na dawniejsze tytuły własności (z wyjątkiem powyżej omówionych dróg, przeprowadzonych przez grunty stanowiące własność osób prywatnych). Przeniesienie bowiem własności dróg odbywa się w trybie ustanowionym przez prawo publiczne... Trudność powstaje tylko co do dróg wojewódzkich z tego powodu, że z wyjątkiem województw zachodnich nie zorganizowano samorządu wojewódzkiego. Albo więc należy uznać, że drogi wojewódzkie są własnością państwową do czasu zorganizowania samorządu wojewódzkiego, albo uznać, że istnieje już w stanie zaczątkowym osobowość prawna województwa".

Jeżeli chodzi o przemianę w dziedzinie własności drogi należącej do tego czy innego związku prawnopublicznego, to dokonywują się one na podstawie odpowiednich aktów administracyjnych, przewidzianych w ustawie drogowej.

"Powstanie własności publicznej, czyli zmiana dotychczasowej własności prywatnej związku prawnopublicznego na własność publiczną następuje również na mocy uchwały odpowiedniego związku. Prawo zarządzania własnością publiczną znajduje swój wyraz w tym, że dany związek może: 1) przekazać, jak wskazano wyżej, swą własność innemu związkowi, lecz również 2) może uchwalić tzw. zaniechanie drogi publicznej, czyli odebranie jej charakteru dobra publicznego.

Na skutek tego aktu administracyjnego, grunt po zaniechanej drodze (lub po jej odcinku) przekształca się we własność prywatną danego związku i może już być przedmiotem obrotu według norm prawa cywilnego".

Wreszcie Autor zastanawia się nad użytkowaniem dróg publicznych i stwierdza, że:

"z zasady, wypowiedzianej przez sądy najwyższe, że własność publiczna wyjęta jest z obrotu prywatnego, wynika, że własność publiczna nie może być obciążona lub ograniczona na podstawie aktów prawnych, normowanych przez prawo cywilne".

Jednakże spotykają się wypadki użytkowania dróg publicznych na cele prywatne jednostki. Są np. ustawione na ulicach różne kioski, stoliki itp. W tych wypadkach

"wydawanie pozwoleń należy do władzy zarządzającej własnością publiczną, która stwierdza, że dopuszczenie do użytkowania wyłącznego nie koliduje z celem istnienia drogi publicznej. Ale właściciel drogi publicznej może ciągnąć z niej korzyści nie sprzeczne z przeznaczeniem drogi, może przeto pobierać opłaty za użytkowanie... Pozwolenie udzielane jest według swobodnego uznania władzy i może być, jeżeli interes publiczny tego wymaga, odwołane".

Autor zwraca następnie uwagę, że mogą być wypadki, kiedy, użytkujący w sposób wyłączny drogę publiczną, podejmuje kosztowniejszą inwestycję, która w dłuższym okresie i na specjalnych warunkach wykorzystana może być dopiero zamortyzowana.

"W tych wypadkach w zasadzie właściciel drogi wydać winien zarządzenie, nadające prawo użytkowania, połączone ewentualnie z obowiązkiem świadczeń na rzecz właściciela dróg. Takie prawa i obowiązki mogą być zawarte w dokumencie koncesji udzielonej przez gminę prywatnej elektrowni lub gazowni czy przedsiębiorstwu tramwajowemu. Jednakże jeżeli na dane przedsiębiorstwo użyteczności publicznej wydaje koncesję władza rządowa i przedsiębiorstwo to użytkować musi drogę publiczną, będącą własnością samorządu, właściciel drogi nie może, kierując się swymi interesami, nie dopuścić do użytkowania i ma obowiązek zezwolić na przeprowadzenie potrzebnych urządzeń. Wtedy to prawo użytkowania będzie miało charakter tak zwanego serwitutu prawnopublicznego na drodze samorządowej. Taki stan prawny spotykamy przy nadawaniu koncesji na koleje użytku miejscowego, biegnące po drodze publicznej lub przy przecinaniu drogi publicznej przez kolej".

Autor stwierdza, że w wypadku pierwszym właściciel drogi ma prawo pobierać opłaty związane z powiększeniem kosztów utrzymania drogi.

A.

Sprawy bieżące

ULGI W SPŁACIE ZOBOWIĄZAŃ GMIN WIEJSKICH.

Jeden z wydziałów powiatowych na obszarze województwa pomorskiego odmówił uwzględnienia w ratałnych spłatach przewidzianych w art. 2 ust. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z 3.XI.1936 r. (Dz. U. poz. 584), tych należności Skarbu Państwa z tytułu pobranych i nieodprowadzonych podatków państwowych, które przed wejściem w życie ustawy z 23.III.

1933 r. o część zm. ustr. sam. teryt. obciążały dawne gminy jednostkowe.

Powyższe stanowisko wydziału powiatowego sprzeczne jest z art. 104 tej ustawy oraz § 39 ust. (3) rozp. z 2.VIII.1934 r. (Dz. U. z 1934 poz. 688), w myśl bowiem cyt. przepisów prawnych na nowo utworzone gminy wiejskie przeszły *wszelkie* należności i zobowiązania dawnych gmin jednostkowych z tytułu danin i świadczeń publicznych.

Wobec powyższego Min. Spraw Wewn. w piśmie z 20.V.1938 r. Nr S.S. 22/16 — 2 prosiło urząd wojewódzki pomorski o wydanie w trybie nadzoru odnośnemu wydziałowi powiatowemu zarządzenia, ażeby w przewidzianych art. 2 ust. (2) dekretu z 3.XI.1936 r. o splatach ratalnych gmin wiejskich uwzględnione zostały należności Skarbu Państwa z tytułu pobranych przez dawne gminy jednostkowe od 1.IV.1933 r. a nie odprowadzonych przez nie do kasy państwowej podatków państwowych — i równocześnie zawiadomienie o tym zarządzeniu Min. Spraw Wewnętrznych.

WYMÓG ZEZWOLENIA WŁADZY NADZORCZEJ NA POBÓR DODATKU DO PODATKU GRUNTOWEGO PRZEZ POWIATOWY ZWIĄZEK SAMORZĄDOWY W WYPADKU POBIERANIA TEGO DODATKU PRZEZ GMINY WIEJSKIE W WYSOKOŚCI PODWYŻSZONEJ DO 32½%.

Jeden z urzędów wojewódzkich zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z zapytaniem czy w wypadku gdy gminy wiejskie pobierają za zezwoleniem wydziału powiatowego podwyższony dodatek komunalny do państwowego podatku gruntowego w wysokości 32½%, a wydział powiatowy na zasadzie uchwały rady powiatowej zamierza pobierać na rzecz powiatowego związku samorządowego dodatek komunalny do państwowego podatku gruntowego według normalnej stawki 26%, wymagane jest zezwolenie wojewody na pobór tych dodatków komunalnych do podatku gruntowego w powyższej wysokości tj. wynoszącej łącznie ponad 50% państwowego podatku gruntowego?

Na powyższe zapytanie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych udzieliło następującego wyjaśnienia:

1. Jak wynika z brzmienia art. 14 ustawy z dnia 15 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 505), zmienionej dekretem z dnia 4 listopada 1936 roku (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593) dodatki komunalne do państwowego podatku gruntowego „na rzecz związków samorządowych“, a zatem na rzecz powiatowego związku samorządowego i gminy łącznie, nie mogą — bez specjalnego zezwolenia właściwej władzy nadzorczej — przewyższać 50% ogólnej kwoty państwowego podatku gruntowego;

2. W związku z powyższym w przypadku gdy gmina wiejska za zgodą wydziału powiatowego (art. 3 ust. 3) ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 62, poz. 454) robięra dodatek komunalny do państwowego podatku gruntowego według stawki 32½% — pobór dodatku na rzecz powiatowego związku samorządowego wymaga zezwolenia wojewódzkiej władzy nadzorczej o tyle, o ile dodatek na rzecz wymienionego związku przewyższa 14½% państwowego podatku gruntowego, albowiem wówczas — łącznie z 3% udziałem na rzecz izby rolniczej — przekracza omawiany dodatek granicę 50% ogólnej kwoty państwowego podatku gruntowego.

WYNAGRODZENIE ZA UŻYWANIE WŁASNYCH SAMOCHODÓW.

W związku z zapytaniami kierowanymi do Min. Spraw Wewn. w sprawie używania samochodów własnych dla podróży służbowych przez pracowników sa-

morządowych, Ministerstwo wyjaśniło w piśmie z 12.V.1938 r. L. SS. 40/96-3, że zarządzenie Min. Komunikacji z 22.I.1937 r. L. P. 6/37/1/37 (Dz. Urz. Min. Komunikacji Nr 3, poz. 17) obejmuje również i kierownika powiatowego zarządu drogowego, który jakkolwiek stoi na czele instytucji samorządowej, jest jednakże funkcjonariuszem państwowym działu Min. Komunikacji. Słuszną jest przeto rzeczą zgodnie z wyjaśnieniami zawartymi w piśmie Min. Spraw Wewn. z 10.IV.1937 r. L. SS. 40/96-1, żeby normy powyższe obowiązywały również i dla kierowników powiatowych zarządów drogowych, odbywających podróże służbowe własnymi pojazdami mechanicznymi z tytułu administracji drogami samorządowymi.

Toteż jedynie w przypadkach szczególnych mogą być przyznawane wyższe normy, aniżeli podane we wspomnianym zarządzeniu Min. Komunikacji, jeżeli istotnie uzasadnione to jest znaczniejszym zużyciem środków lokomocji i materiałów pędnych.

Takie same zasady powinny być stosowane również względem pracowników samorządowych, odbywających podróże służbowe własnymi pojazdami.

SPRAWA STYPENDIÓW DLA DZIECI NIEZAMOŻNYCH ROLNIKÓW.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie Nr SS. 53/49/56 do jednego z urzędów wojewódzkich oznajmiło, że w związku z jedną ze spraw konkretnych wyjaśniło już (pismem z dnia 19.II.1938 r. Nr SS. 53/49/55), iż stypendia, powstałe zgodnie z wytycznymi pisma okólnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 29.VIII.1936 r. Nr SS. 53/49-1 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 21 z dnia 30.VII.1936) przeznaczone są **w y ł ą c z n i e** dla dzieci niezamożnych rolników, przy czym kandydatów na te stypendia wybierają kierownictwa publicznych szkół powszechnych. Ze stypendiów, o których wyżej mowa, korzystać mogą zarówno dzieci niezamożnych rolników, będących właścicielami gospodarstw rolnych, jak i dzieci dzierżawców rolnych oraz robotników stale zatrudnionych (a więc nie sezonowo) w gospodarstwach rolnych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosiło o podanie powyższego do wiadomości Przewodniczącym Wydziałów Powiatowych zaznaczając równocześnie, że przyznawanie stypendiów nie jest obowiązkiem gmin, lecz zalecone im zostało jako akcja celowa i pożyteczna, zależna jednak od środków finansowych gminy i uchwalenia przez radę gminną na ten cel kredytów w budżecie gminy.

NIEKTÓRE PRAWA I OBOWIĄZKI ZARZĄDÓW GMIN W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM URZĘDÓW SKARBOWYCH.

W sprawie powyższej Ministerstwo Skarbu wy-stosowało do wszystkich izb skarbowych, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy) i wszystkich urzędów skarbowych okólnik z dnia 12 maja 1938 r. (Monitor Polski Nr 116 z dnia 21 maja 1938 r.) treści następującej:

„W związku z podnoszonymi wątpliwościami co do zakresu niektórych praw i obowiązków zarządów gmin w postępowaniu egzekucyjnym urzędów skarbowych, Ministerstwo Skarbu, w porozumieniu z Mi-

nisterstwem Spraw Wewnętrznych, wyjaśnia co następuje:

1) W granicach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580), zmienionego rozporządzeniami Rady Ministrów: z dnia 2.I.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 24), z dnia 28.I.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 78) i z dnia 15 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 340) — wierzyciel nadsyłający do urzędu skarbowego wniosek egzekucyjny może być w stosunku do danej należności albo wierzycielem głównym albo wierzycielem zastępczym.

2) Wierzycielem głównym w myśl § 5 zdanie pierwsze P. E. jest władza lub instytucja żądająca ściągnięcia należności. W tym stanie rzeczy wierzycielem głównym będzie nie tylko władza lub instytucja, która żąda ściągnięcia własnych należności, ale także władza lub instytucja, żądająca ściągnięcia należności cudzych, o ile prawo takie w myśl obowiązujących przepisów jej przysługuje.

3) Wierzycielem zastępczym w myśl powołanego § 5 P. E. jest zarząd gminy wiejskiej, gdy zgodzi się za umówionym wynagrodzeniem do zastępowania wierzyciela głównego w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych.

4) Na mocy §§ 24, 40 i 95 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250) rozkład i pobór podatku gruntowego od wszystkich uczestników podatkowych jednostek zbiorowych oraz od wszystkich indywidualnych płatników nieopłacających oddzielnego dodatku w myśl art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 listopada 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593) poruczono zarządom gmin.

Zarządy gmin, wykonując obowiązki płynące z powołanego rozporządzenia Ministra Skarbu, spełniają je nie z mocy umowy zawartej dobrowolnie z wierzycielem głównym, lecz z mocy przepisów samego rozporządzenia; mają przy tym prawo i obowiązek na zasadzie § 110 w związku z § 95 powołanego rozporządzenia zwracania się z wnioskami egzekucyjnymi do urzędów skarbowych i żądania ściągnięcia należności z tytułu podatku gruntowego. Są więc w rozumieniu § 5 P. E. wierzycielami głównymi, nie zaś zastępczymi.

5) W myśl art. 43 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 62, poz. 454) wymiar i pobór samostnych danin komunalnych, przypadających na rzecz powiatowego związku samorządowego, może wydział powiatowy poruczyć gminom wiejskim za wynagrodzeniem do wysokości 3% pobranych sum, wpłaconych na rzecz powiatowego związku samorządowego.

Jak z powyższego przepisu wynika, czynności gmin wiejskich w omawianym zakresie płyną z woli ustawy z mocy jednostronnego poruczenia ze strony wydziału powiatowego. Zgoda gminy wiejskiej nie jest dla powstania tego obowiązku wymagana. A zatem w odniesieniu do powiatowych opłat drogowych zarządy gmin wiejskich są również wierzycielami głównymi a nie zastępczymi.

6) W tych warunkach zarządom gmin przysługuje na mocy § 13 ust. 5 P. E. prawo poboru kosztów

upomnienia — w odniesieniu do należności wymienionych w p. 4) i 5) — na swoją rzecz niezależnie od tego, czy chodzi o gminę miejską czy wiejską.

7) Występując w charakterze wierzyciela głównego w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym podatku gruntowego i opłat drogowych, zarządy gmin nie posiadają jednak wszystkich tych praw, jakie posiadają wierzyciele główni, właściciele tych należności. Charakter wierzyciela głównego zarządów gmin odnosi się bowiem tylko do postępowania przed urzędem skarbowym w zakresie popierania egzekucji danych należności. Charakter ten jednak nie przesądza, czy gmina posiada w konkretnym przypadku także inne prawa, właściwego tylko właścicielowi należności, jak prawo rozkładania na raty, prawo umarzania itd. Uprawnień tych gminy np. w stosunku do podatku gruntowego nie posiadają, ponieważ uprawnień tych nie daje im rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250).

8) Ponieważ zarządy gmin występują, w odniesieniu do podatku gruntowego i powiatowych opłat drogowych, w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych jako wierzyciele główni, obowiązane są używać druku tytułu wykonawczego i upomnienia koloru żółtego (wzór Nr 1 i 6 § 2 i 4 instrukcji z dnia 15 maja 1937 r. Monitor Polski Nr 143, poz. 238). Zarządy gmin wiejskich są przy tym na mocy § 13 ust. 4 P. E. obowiązane łączyć w jednym upomnieniu, a zatem i tytule wykonawczym, wszystkie należności tego samego zobowiązanego dojrzałe do egzekucji.

Jeżeli jednak zarząd gminy wiejskiej stanie się w stosunku do jakiegokolwiek wierzyciela wierzycielem zastępczym, powinien używać dla wszystkich należności, przekazywanych do egzekucji urzędowi skarbowemu, a odnoszących się do danego zobowiązanego, względem którego gmina wiejska posiada uprawnienia wierzyciela zastępczego, druku upomnienia i tytułu wykonawczego koloru zielonego (wzór Nr 2 i 7 do § 2 i 4 instrukcji wierzycielskiej).

9) Upomnienia i wnioski egzekucyjne (tytuły wykonawcze) zarządy gmin sporządzają, w druki się zaopatrują, upomnienia doręczają, wnioski egzekucyjne do urzędów skarbowych nadsyłają na koszt własny.

10) Spisy tytułów wykonawczych, przewidziane w § 3 instrukcji wierzycielskiej, sporządza zarząd gminy, jeśli chodzi o pierwszy egzemplarz wysyłany do urzędu skarbowego, zawsze na druku według wzoru Nr 4 wspomnianej instrukcji, do którego wpisywać należy tytuły wykonawcze sporządzone na drukach koloru żółtego jak i zielonego.

11) Sprawa używania lub nieużywania przez zarządy gmin druku wzór Nr 5 do § 3 instrukcji wierzycielskiej (spis tytułów wykonawczych przebitka dla wierzyciela zastępczego) jest sprawą wewnętrzną danego zarządu gminy. Obowiązek używania tego druku spoczywa natomiast na gminie w stosunku do wszystkich należności przekazywanych do egzekucji i w stosunku do wszystkich zobowiązanych, gdy stanie się ona choćby tylko dla jednego wierzyciela głównego wierzycielem zastępczym.

12) Przepis § 5 instrukcji wierzycielskiej, stanowiący, iż drobne należności, których terminy płat-

ności przypadają co pewien okres czasu w ciągu roku (np. tygodniowo, miesięcznie, kwartalnie, półrocznie), powinny być objęte jednym wnioskiem egzekucyjnym, który należy przesłać z końcem roku kalendarzowego, a przed tym terminem wówczas, gdy należności te w sumie przekroczą 10 zł, powinien być rozumiany następująco:

a) ograniczenie powyższe odnosi się do drobnych należności, powtarzających się w ciągu roku. Należności nie powtarzające się w ciągu roku, choćby drobne, mogą być zgłaszane do egzekucji;

b) ograniczenie powyższe odnosi się do należności, które w sumie nie przekraczają 10 zł. Ograniczenie to nie działa więc już wówczas, gdy wszystkie objęte wnioskiem egzekucyjnym należności, choćby z różnych tytułów prawnych i ściągane na rzecz różnych wierzycieli, przekraczają sumę 10 zł.

13) Ściągnięte w drodze egzekucji należności podatku gruntowego oraz koszty egzekucyjne poborca skarbowy wpłaca bezpośrednio do kasy właściwego urzędu skarbowego lub na konto czekowe tego urzędu w P. K. O. Sprzeczne z niniejszym postanowieniem przepisy okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 15 maja 1937 r. L. D. III. 6936/4/37 (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 424) oraz z dnia 4 września 1937 r. L. D. III. 9985/4/37 (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 23, poz. 756) tracą równocześnie moc obowiązującą.

Ściągnięte w drodze egzekucji koszty upomnienia poborca skarbowy wpłaca do kasy właściwego zarządu gminy w trybie § 8 instrukcji wierzycielskiej. O pobranych od poszczególnych zobowiązanych kwotach zawiadamia się zarząd gminy w sposób podany w p. 14 niniejszego okólnika.

14) Na wpłaty podatku gruntowego przypisanego w księgach bierczych „B” poborca skarbowi sporządzać będą osobne wykazy wzór Nr 33 do § 77 instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych w dwóch egzemplarzach przez kalkę, przy czym kwoty pobrane na rzecz gminy tytułem kosztów upomnienia powinny być wykazywane w tych wykazach w osobnej przedziałce zatytułowanej: „Koszty upomnienia przekazane zarządowi gminy w”

Wspomniane wykazy składa poborca skarbowy w kasie urzędu skarbowego przy najbliższym oddaniu służby. Po sprawdzeniu tych wykazów w sposób przewidziany w § 84 instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych, pierwsze egzemplarze wykazów, które zarządowi gminy służyć będą jako załączniki do odnośnych pozycji dziennika specjalnego podatku gruntowego — powinny być bezzwłocznie przesłane zarządowi odnośnej gminy celem odkontowania wpłat na kontach dotyczących płatników w księgach bierczych „B”. Na wykazach powinna być widoczna adnotacja o zachowaniu, stwierdzona podpisami i odciskiem datownika, oraz zamieszczone polecenia zapisania ogólnej kwoty, pobranej przez kasę, do dziennika specjalnego Nr 1 na przychód i równocześnie na rozchód jako sumę odprowadzoną do kasy urzędu skarbowego. Drugie egzemplarze wykazów otrzymać ma urzędnik właściwego urzędu skarbowego prowadzący księgę bierczą „A”. Otrzymane wykazy urzędnik ten przechowuje pod zamknięciem w teczkach, założonych dla każdej gminy osobno, aż do czasu nadesłania przez gminę obrachunku dekadowego, po czym sprawdza na podsta-

wie dowodów wpłat (odbitek pokwitowań) czy sumy poszczególnych wykazów zarachowała gmina w dzienniku specjalnym podatku gruntowego zgodnie z wykazami, i czy do odbitek pokwitowań (dowodów wpłat) dołączono same pokwitowania.

Na dowód sprawdzenia i zgodności wykazów z dowodami wpłat urzędnik zamieści na wykazach klauzulę „sprawdzono”, którą zaopatrzy własnoręcznym podpisem.

Pokwitowania dołączone przez gminę do dowodów wpłaty należy wydzielić i przykleić do odnośnych wykazów Nr 33, po czym te ostatnie złożyć zgodnie z przepisem § 85 instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych, w skarbcu na równi z innymi wykazami wpłat poborców skarbowych.

15) Ściągnięte w drodze egzekucji należności wierzycieli głównych, zastępowanych przez gminę wiejską, poborca skarbowy wpłaca do kasy właściwego wierzyciela głównego trybem wskazanym w § 8 instrukcji wierzycielskiej, ściągnięte zaś w drodze egzekucji koszty upomnienia — tymże trybem do kasy właściwego zarządu gminy.

Koszty egzekucyjne wpłaca poborca skarbowy do kasy urzędu skarbowego bezpośrednio lub na konto czekowe urzędu w P. K. O.

16) Ściągnięte w drodze egzekucji inne należności (n. p. samoistne daniny komunalne) wpłaca poborca skarbowy wraz z kosztami upomnienia do kasy właściwego zarządu gminy trybem wskazanym w § 8 instrukcji wierzycielskiej, koszty zaś egzekucyjne — do kasy urzędu skarbowego bezpośrednio lub na konto czekowe urzędu w P. K. O.

17) Zarządy gmin obowiązane są notować w księdze bierczej podatku gruntowego datę upomnienia po jego sporządzeniu, a numer wniosku egzekucyjnego (tytułu wykonawczego) przed jego wysłaniem do urzędu skarbowego.

Wnioski egzekucyjne dotyczące płatników, którzy mają miejsce zamieszkania w innej gminie, niż gmina położenia gruntu, powinny zarządy gmin kierować bezpośrednio do urzędów skarbowych terytorialnie właściwych według miejsca zamieszkania zobowiązanych.

18) Obowiązki, określone w § 6 instrukcji wierzycielskiej, ciążyą na zarządach gmin tylko w odniesieniu do należności, dla których jest ona wierzycielem głównym.

W odniesieniu jednak do podatku gruntowego zwalnia się zarządy gmin od obowiązku zawiadomiania urzędów skarbowych:

- a) o odroczeniu płatności należności,
- b) o rozłożeniu na raty należności i
- c) o umorzeniu należności.

Zwalnia się również zarządy gmin od obowiązku zawiadomiania urzędów skarbowych o każdorazowym zmniejszeniu należności w podatku gruntowym, z wyjątkiem jednak przypadków wpłat zbiorowych, przyjmowanych przez gminę od sołtysów (poborców gminnych), a księgowanych przez gminę w dzienniku specjalnym podatku gruntowego pod jedną pozycją. W tych przypadkach gmina obowiązana jest zawiadomić urząd skarbowy, na druku wzór Nr 10 do § 6 instrukcji wierzycielskiej, o każdej wpłacie dokonanej przez poszczególnego zobowiązanego. Zamiast zawiadomień wzór Nr 10 do § 6 instrukcji wierzycielskiej może gmina nadesłać

odbitki pokwitowań sołtysów (poborców gminnych) lub odbitki zbiorowych imiennych wykazów wpłat, o ile odbitki tych pokwitowań (zbiorowych, imiennych wykazów wpłat) zawierają wszystkie te dane, które zawiera dowód wpłaty z dziennika specjalnego wzór Nr 1.

19) Zarząd gminy, winny spowodowania w podatku gruntowym egzekucji niesłusznej (§ 58 P. E.), ponieść koszty egzekucyjne. Jednakże władze skarbowe nie będą stosować do zarządów gmin postanowień § 58 ust. (1) lit. c. oraz ust. 2 P. E.

20) O udzieleniu ulg w podatku gruntowym figurującym w księgach bierczych „B“ będą urzędy skarbowe zawiadamiać zarządy gmin przez przesłanie odpisów postanowień, którymi ulg udzielono. Zarządy gmin uczynią adnotację o udzielonych ulgach w rubryce „uwagi“ księgi bierczej „B“ oraz dopilnują terminów rat lub odroczeń, a w razie niedotrzymania przez zobowiązanego któregokolwiek z tych terminów — powiadomią o tym natychmiast urząd skarbowy. Zarazem zarządy gmin podawać będą aktualną zaległość zobowiązanego w podatku gruntowym.

Odpisy postanowień zatrzymują gminy u siebie jako podstawę umieszczenia w księdze bierczej „B“ adnotacji o rozłożeniu zaległości na raty oraz dowód, usprawiedliwiający pobranie ulgowych odsetek.

W postanowieniach ratalnych powinny urzędy skarbowe zawsze podawać wysokość należnych kosztów egzekucyjnych, z zaznaczeniem, że należy je pokryć w całości z pierwszej wpłaconej raty.

Jeżeli urząd skarbowy udzieli ulg w spłacie zaległości w podatku gruntowym, figurującym w księgach bierczych „B“, w jednym postanowieniu łącznie z udzieleniem ulg w spłacie innych zaległości, figurujących w księgach bierczych urzędu skarbowego — powinien zaznaczyć, które spośród wyszczególnionych w postanowieniu rodzajów zaległości podatkowych mają być przez zobowiązanego spłacane najpierw, a które w następnej kolejności, oraz w jakich terminach, a to celem umożliwienia dopilnowania przez zarządy gmin przestrzegania wyznaczonych terminów płatności rat lub odroczeń.

21) Dział rachunkowo - kasowy urzędu skarbowego nie prowadzi terminarza rat dla wskazanych w p. 20) postanowień o ulgach.

22) Przyjmując wpłaty na poczet podatku gruntowego po wszczęciu egzekucji, zarządy gmin obowiązane są pobierać od zobowiązanych na ich żądanie nie tylko sumę należności podatkowej, ale także i sumę należnych kosztów egzekucyjnych. Koszta te zarządy gmin wpłacać będą do kas właściwych urzędów skarbowych w terminach określonych w § 105 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250).

Pobrane bezpośrednio przez zarządy gmin albo przez podległe im organa koszty egzekucyjne zapisują te zarządy w dzienniku specjalnym Nr 1 w dotyczącej przedziałce zatytułowanej „koszty egzekucyjne“.

Pobrane przez zarządy gmin koszty upomnienia mogą być zapisywane w dzienniku specjalnym Nr 1 w przedziałce zatytułowanej „odsetki samorządowe“ po odpowiednim zaznaczeniu zmiany tytułu należności na „koszty upomnienia“.

Przy odprowadzeniu sum pobranego podatku, zatrzymane sumy kosztów upomnienia i suma netto, podlegająca wpłaceniu do kasy urzędu skarbowego, powinny być zaznaczone przez zarządy gmin na odwrocie ostatniego odcinka odbitki pokwitowania.

23) Dzienną bieżącą aktualizację tytułów wykonawczych na podatek gruntowy, przypisany w księgach bierczych „B“, przeprowadzać będą urzędy skarbowe: w zakresie odpisów — na podstawie rejestrów przypisów i odpisów, a w zakresie uiszczeń — na podstawie nadsyłanych przez zarządy gmin dowodów wpłat (odbitki pokwitowań) — wykazów wzór Nr 33 sporządzanych przez poborców skarbowych oraz zawiadomień wzór Nr 10 do § 6 instrukcji wierzycielskiej (ewent. odbitek pokwitowań sołtysów lub poborców gminnych albo odbitek zbiorowych imiennych wykazów wpłat).

Dla ułatwienia urzędom skarbowym dokonywania tej aktualizacji zarządy gmin powinny uwidaczniać numery tytułów wykonawczych (wniosków egzekucyjnych) na dowodach wpłat (ust. 1), które obejmują dobrowolne wpłaty dokonane w gminie na poczet zaległości przekazanej do egzekucji, a w przypadku wpłaty raty — uwidaczniać którą z kolei ratę uiszczył zobowiązany.

WZOROWY STATUT POMOCY LECZNICZEJ DLA PRACOWNIKÓW SAMORZĄDOWYCH.

W Nr 16, poz. 87 z b. r. Dziennika Urzędowego Min. Spraw Wewnętrznych ogłoszono pismo okólnie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 25 maja 1938 r. Nr SS. 40—18—95 treści następującej:

„Z inicjatywy związków pracowniczych opracowany został wzór statutu pomocy leczniczej dla pracowników powiatowych związków samorządowych, gmin wiejskich i miast niewydziałonych z powiatowych związków samorządowych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych po wprowadzeniu doń poprawek, działając w porozumieniu z Ministerstwem Opieki Społecznej powiadamia, iż statut ten dołączony do niniejszego pisma okólnego może być uznany za wzorowy statut pomocy leczniczej dla pracowników wymienionych związków samorządowych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nadmienia jednak, iż pozostawia zupełnie swobodny wybór związkowi samorządowemu pomiędzy ubezpieczeniem pracowników samorządowych w zakresie chorobowym w ogólnym ubezpieczeniu społecznym a ubezpieczeniem we własnym zakresie, a wzorowy statut winien znaleźć zastosowanie tylko w tych przypadkach, gdy dana grupa związków samorządowych dojdzie do przeświadczenia, iż ubezpieczenie we własnym zakresie jest bardziej wskazane.

Jednocześnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa za konieczne aby przy przesyłaniu przez związki samorządowe do zatwierdzenia władzom nadzorczym statutu pomocy leczniczej, była również dołączona kalkulacja finansowa funduszu pomocy leczniczej w porównaniu z dotychczasowym obciążeniem, ponoszonym z tego tytułu w wykonaniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym. Kalkulacja taka będzie podstawą do stwierdzenia, w jakich rozmiarach będzie przedstawiać się obciążenie związku

samorządowego w zastosowaniu własnego statutu“.

Do powyższego pisma okólnego został dołączony wzór statutu pomocy leczniczej.

W SPRAWIE PRAC STATYSTYCZNYCH W ZAKRESIE PRODUKCJI ROLNICZEJ.

W związku z rozpoczynającym się w terenie okresem corocznych prac statystycznych w zakresie produkcji rolniczej, Główny Urząd Statystyczny zwrócił się do wszystkich rolników z następującym apelem:

„Każdy dobry gospodarz wiedzieć powinien, co posiada we własnym gospodarstwie. To samo dotyczy i Państwa, będącego jednym wielkim gospodarstwem.

Rolnictwo należy do najważniejszych gałęzi naszej wytwórczości; dokładne wiadomości o stanie produkcji rolnej oraz o liczbie zwierząt gospodarskich posiadają więc doniosłe znaczenie.

Praca statystyczna dokonywana przez urzędy gminne — przy pomocy komisji gminnych — opiera się na wiadomościach otrzymywanych od rolników. Od ogółu więc ludności rolniczej zależy dokładność, a tym samym wartość statystyki rolniczej, która jest bardzo pomocna przy regulowaniu życia gospodarczego.

Wszyscy rolnicy winni wiedzieć, że corocznie zbierane przez Główny Urząd Statystyczny wiadomości o produkcji roślinnej i zwierzęcej są chronione ustawowo, nie mogą być udzielane w innych celach, a służą tylko do celów statystycznych. Zestawienia, opracowywane na podstawie tych wiadomości, są ogłaszane przez Główny Urząd Statystyczny w liczbach, obejmujących całe Państwo, województwa i powiaty.

Obowiązkiem każdego rolnika, jako obywatela Rzeczypospolitej Polskiej jest udzielanie zarządowi i komisjom gminnym jak najbardziej zgodnych z rzeczywistym stanem wiadomości o powierzchni zasianej i o plonach, oraz podawanie rzeczywistej liczby zwierząt gospodarskich.

Wymaga tego zarówno dobrze zrozumiany interes własny każdego rolnika, jak i dobro ogólne“.

SPRAWY SAMORZĄDOWE NA NADZWYCZAJNEJ SESJI IZB USTAWODAWCZYCH.

Pan Prezydent Rzeczypospolitej zarządził z dn. 8 czerwca zwołanie sesji nadzwyczajnej Sejmu i Senatu.

W myśl zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej przedmiotem obrad Sejmu będą m. in. następujące sprawy:

Projekt ustawy o wyborze radnych miejskich.

Projekt ustawy o wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych.

Projekt ustawy o samorządzie gminy miasta stołecznego Warszawy.

Projekt ustawy o wyborze radnych w miastach: Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, m. st. Warszawie i Wilnie.

Projekt ustawy o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego.

Projekt ustawy o akademii wychowania fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

Projekt ustawy o konwersji obligacji 7-procen-

towej pożyczki stabilizacyjnej, opiewających na dolary Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Projekt ustawy o konwersji obligacji 6-procentowej pożyczki dolarowej, wypuszczonej dn. 1 kwietnia 1920 r.

Projekt ustawy o 4¼ procentowych bonach Skarbu Państwa w dolarach Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Projekt ustawy o dodatkowych kredytach na rok 1938-39.

Projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 25 marca 1938 r. o finansowaniu niektórych inwestycji z funduszków państwowych w okresie do 31 marca 1939 r.

Projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych.

Projekt ustawy o udziale czynnika obywatelskiego w orzecznictwie karnym.

Projekt ustawy o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszechnego użytku.

Projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej w sprawie uregulowania obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem.

Projekt ustawy o zmianie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o regulowaniu gospodarki cukrowej i buraczanej.

Projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowym, uchwalony przez Sejm w dniu 31 marca 1938 r.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o Funduszu Pracy.

Projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o wykonywaniu praktyki lekarskiej.

Projekt ustawy o poprawie finansów Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu.

Pierwsze plenarne posiedzenie Sejmu zwołane zostało na piątek, 10 b. m. Na porządku dziennym pierwsze czytanie projektów ustaw, wymienionych w zarządzeniach P. Prezydenta Rzeczypospolitej.

USTAWA O WYBORZE RADNYCH GROMADZKICH, GMINNYCH I POWIATOWYCH.

Na nadzwyczajną sesję sejmową został zgłoszony rządowy projekt ustawy o wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych, który podajemy poniżej:

D Z I A Ł I.

WYBORY RADNYCH GROMADZKICH.

Liczba radnych gromadzkich.

Art. 1. (1) Liczba radnych wynosi w gromadach:

1) do 500 mieszkańców — dwunastu,

2) ponad 500 do 1.000 mieszkańców — szesnastu,

3) ponad 1.000 do 1.500 mieszkańców — dwudziestu,

4) ponad 1.500 do 2.000 mieszkańców — dwudziestu czterech,

5) ponad 2.000 mieszkańców — trzydziestu.

(2) Liczbę mieszkańców ustala się na podstawie prowadzonej przez gminę ewidencji ludności.

Prawo wybierania.

Art. 2. (1) Prawo wybierania służy każdemu obywatelowi polskiemu bez różnicy płci, który ma prawo wybiera-

nia do Sejmu i przynajmniej od roku, nie licząc dnia zarządzenia wyborów, mieszka na obszarze gromady.

(2) Warunek jednorocznego zamieszkania nie dotyczy:

1) zamieszkałych w przededniu zarządzania wyborów na obszarze gromady właścicieli lub posiadaczy nieruchomości, położonych na obszarze gromady,

2) pracowników umysłowych i fizycznych niezależnie od rodzaju i charakteru pełnionej pracy, pozostających w stosunku służbowym do Państwa lub instytucji publiczno-prawnych, tudzież zawodowych wojskowych służby czynnej, duchowieństwa świeckiego i zakonnego, jeżeli osoby te pełnią swe funkcje na obszarze gromady i mieszkały na tym obszarze w przededniu zarządzania wyborów,

3) członków rodzin osób, wymienionych w pkt. 2), zamieszkałych na obszarze gromady w przededniu zarządzania wyborów.

(3) Przy ustalaniu faktu zamieszkania stosuje się przepisy o ewidencji i kontroli ruchu ludności, przy czym na równi z zapisanymi do rejestru mieszkańców traktuje się osoby, które mają prawo być zapisanymi do tego rejestru.

(4) Prawo wybierania ulega zawieszeniu na czas trwania postępowania karnego w sprawach o zbrodnie, zagrożone karą dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, a to od chwili wszczęcia śledztwa, w postępowaniu zaś karnym bez śledztwa od chwili doręczenia aktu oskarżenia.

(5) Prawo wybierania przysługuje niezawodowym wojskowym służby czynnej.

Prawo wybieralności.

Art. 3. Prawo wybieralności ma każdy obywatel, mający prawo wybierania, który przed dniem zarządzania wyborów ukończył lat 30.

System wyborczy.

Art. 4. Wybory radnych gromadzkich są powszechne, równe, bezpośrednie oraz poza wyjątkiem, przewidzianym w art. 32 ust. (8) ustawy niniejszej, tajne.

Okręgi wyborcze.

Art. 5. (1) Gromada może stanowić jeden lub kilka okręgów wyborczych.

(2) Każdy okrąg wyborczy powinien tworzyć jedną ciągłą całość terytorialną. Warunek ten nie dotyczy części gromady, stanowiących enklawy na obszarze gromad lub gmin sąsiednich.

(3) Podziału na okręgi wyborcze dokonywa starosta powiatowy przed zarządzaniem wyborów, ustalając dla każdego okręgu ilość mandatów w zależności od liczby mieszkańców.

(4) Liczbę mieszkańców w okręgu ustala się na podstawie prowadzonej przez gminę ewidencji ludności.

Zarządzenie wyborów.

Art. 6. (1) Wybory zarządza starosta powiatowy, ustalając dzień zarządzania wyborów i dzień głosowania

(2) Dzień głosowania nie może przypadać na okres pilnych robót polnych oraz na czas uroczystych świąt.

Art. 7. (1) Nadzór nad czynnościami wyborczymi sprawuje władza zarządzająca wybory.

(2) Nadzór uprawnia do żądania wyjaśnień, uchylania sprzecznych z prawem uchwał komisji lub postanowień przewodniczących oraz usuwania lub żądania usunięcia dostrzeżonych uchybień.

Komisje wyborcze.

Art. 8. (1) Do przeprowadzenia wyborów w gromadach, podzielonych na okręgi wyborcze, powołuje się gromadzką i okręgową komisję wyborczą.

(2) W gromadach, stanowiących jeden okrąg wyborczy, czynności okręgowych komisji wyborczych spełnia gromadzka komisja wyborcza.

(3) Każda komisja wyborcza składa się z przewodniczącego i 2 członków.

(4) Przewodniczącego powołuje starosta powiatowy spośród mieszkańców danej gminy wiejskiej, odpowiadających warunkom, określonym w art. 2, jak również spośród

osób, posiadających prawo wybierania radnych miejskich w mieście, będącym siedzibą tej samej gminy wiejskiej.

(5) Członków komisji wybiera kolegium zarządu gminnego spośród mieszkańców gromady, posiadających prawo wybierania.

(6) Wyborca, zgłoszony jako kandydat na radnego, z chwilą wyrażenia zgody na zgłoszenie jego kandydatury, traci prawo piastowania godności przewodniczącego lub członka komisji wyborczej w tej samej gromadzie.

Art. 9. (1) Od przyjęcia godności członka komisji nikt nie może się uchylić bez usprawiedliwionych przyczyn.

(2) Zezwolenia na złożenie godności członka komisji może udzielić władza, która go powołała.

(3) Wydział powiatowy ma prawo nałożyć na osobę, która uchyli się od przyjęcia lub złoży godność członka komisji wyborczej bez zezwolenia, jednorazowo świadczenie pieniężne w wysokości od 10 zł do 100 zł na rzecz gminy lub gromady. Stronie służy prawo wniesienia odwołania do wojewody, który orzeka przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym.

(4) Świadczenia pieniężne, nakładane w myśl przepisu ust. (3), ściągają się w trybie postępowania przymusowego w administracji.

Art. 10. Godność przewodniczącego i członków komisji wyborczych jest honorowa. Mogą oni jedynie otrzymać zwrot kosztów przejazdu, jeżeli nie posiadają własnych środków przejazdu, przy czym wysokość tych kosztów nie może przekraczać norm, ustalonych w danej miejscowości dla podwód.

Art. 11. (1) Jednocześnie z przewodniczącym i członkami komisji wyborczej powołani będą w tym samym trybie i liczbie — ich zastępcy.

(2) Zastępcom służy prawo obecności na posiedzeniach właściwych komisji; w głosowaniu zastępcy biorą udział tylko w razie nieobecności osoby, którą zastępują.

(3) Przepisy art. 8 ust. (4) i (5) oraz art. 9 i 10 stosuje się odpowiednio do zastępcy przewodniczącego i zastępców członków komisji wyborczych.

Art. 12. (1) Do ważności uchwał komisji wyborczej niezbędna jest obecność przewodniczącego i 2 członków. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

(2) Jeden z członków komisji prowadzi protokół obrad; protokoły podpisują przewodniczący oraz członkowie komisji, obecni na posiedzeniu.

Art. 13. Po uprawomocnieniu się aktu wyborczego komisje wyborcze rozwiązują się z samego prawa.

Spisy wyborców.

Art. 14. (1) Na zarządzenie starosty powiatowego wójt sporządzi spis wyborców gromady w 2 egzemplarzach i prześle mu 1 egzemplarz, najpóźniej 15 dnia po zarządzaniu wyborów.

(2) W razie podziału obszaru gromady na okręgi wyborcze, wójt na podstawie spisu wyborców gromady, sporządzi spis wyborców dla każdego okręgu i w terminie wyznaczonym przez starostę powiatowego, najpóźniej 30 dnia po zarządzaniu wyborów, doręczy podpisane przez siebie spisy przewodniczącemu gromadzkiej komisji wyborczej.

Ogłoszenie o czynnościach wyborczych.

Art. 15. (1) Wójt w ciągu następnych 3 dni, licząc od terminu określonego w art. 14 ust. (2), a nie później aniżeli na 11 dni przed dniem głosowania ogłosi na obszarze gromady — w sposób na miejscu zwyczajem przyjęty oraz przez wywieszenie na przeciąg co najmniej 3 dni przed mieszkaniem sołtysa, a w większych gromadach ponadto w kilku innych widocznych miejscach, obwieszczenia o zarządzaniu wyborów.

(2) W obwieszczeniu wójt poda:

- 1) liczbę mandatów, przypadającą na gromadę,
- 2) podział gromady na okręgi wyborcze,
- 3) liczbę mandatów w każdym okręgu,
- 4) skład komisji wyborczych,
- 5) lokale oraz dni i godziny urzędowania gromadzkiej komisji wyborczej,
- 6) termin i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wniesienia reklamacyj,
- 7) termin i miejsce zgłaszania kandydatów,

- 8) liczby wyborców uprawnionych do zgłoszenia kandydatów na radnych dla każdego okręgu wyborczego,
 9) miejsce, dzień i godziny głosowania,
 10) treść art. 16 i 20 ust. (2).

Wyłożenie spisów wyborców i wnoszenie reklamacyj.

Art. 16. (1) Spisy wyborców będą wyłożone w lokalu gromadzkiej komisji wyborczej najazutrz po dniu ogłoszenia przez wójta wyborów nieprzerwanie przez 3 dni, najmiej przez 5 godzin dziennie.

(2) Podczas wyłożenia spisów każdy obywatel, mający prawo wybierania, może je przeglądać, robić z nich wyciągi oraz wnosić do gromadzkiej komisji wyborczej reklamacje.

Art. 17. (1) Reklamacje można wnosić:

- 1) z powodu pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania,
- 2) z powodu wciągnięcia do spisu osoby, nie uprawnionej do głosowania.

(2) Reklamacje wnoszone będą na piśmie lub ustnie do protokołu ze wskazaniem dowodów.

(3) Komisja gromadzka załatwia reklamacje niezwłocznie; w razie potrzeby komisja może zażądać przedłożenia, a także uzupełnienia dowodów.

Art. 18. Komisja gromadzka po załatwieniu reklamacji z powodu pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania:

- 1) bądź uzupełni spis wyborców,
- 2) bądź zawiadomi osobę, pominiętą w spisie, że reklamacja nie została uwzględniona.

Art. 19. (1) Komisja gromadzka po załatwieniu reklamacji z powodu wciągnięcia do spisu osoby, nie uprawnionej do głosowania:

- 1) bądź zwróci reklamację, jako nieuwzględnioną,
- 2) bądź zawiadomi osobę, której reklamacja dotyczy, że będzie skreślona ze spisu wyborców.

(2) Osoba, której dotyczy reklamacja, ma prawo w ciągu następnego dnia po doręczeniu zawiadomienia wnieść sprzeciw do gromadzkiej komisji wyborczej.

(3) Komisja gromadzka po rozpatrzeniu sprzeciwu:

- 1) bądź uchyli swą poprzednią uchwałę,
- 2) bądź ją potwierdzi.

Art. 20. (1) Gromadzka komisja wyborcza w następnym dniu po upływie okresu przewidzianego w art. 16 ust. (1) poczyni w spisach wyborców zmiany, dokonane wskutek reklamacji; z tą chwilą spisy wyborców będą uznane za ostatecznie ustalone i odtąd żadnych zmian czynić w nich nie wolno.

(2) Do głosowania będą uprawnione tylko osoby wpisane do ustalonego ostatecznie spisu wyborców.

(3) W razie podziału gromady na okręgi wyborcze przewodniczący gromadzkiej komisji wyborczej prześle przewodniczącym okręgowych komisji wyborczych ustalone spisy wyborców właściwych okręgów.

Zgłaszanie kandydatów.

Art. 21. W ciągu 2 dni po ostatecznym ustaleniu spisów wyborców, wyborcy mają prawo zgłaszania do gromadzkiej komisji wyborczej kandydatów na radnych, którzy są jednocześnie kandydatami na zastępców radnych.

Art. 22. (1) Kandydaci na radnych powinni posiadać prawo wybieralności w którymkolwiek okręgu wyborczym.

(2) Kandydować można tylko w jednym okręgu.

Art. 23. (1) Zgłoszenie kandydatów powinno zawierać imię i nazwisko, imiona rodziców, wiek i miejsce zamieszkania każdego kandydata. Nazwiska kandydatów opatrzone są kolejno numerami.

(2) Każdy kandydat powinien oświadczyć, iż zgadza się na zgłoszenie jego kandydatury oraz że posiada prawo wybieralności. Uczynić to może bądź w pisemnej deklaracji, opatrzonej datą i własnoręcznym podpisem, którą dołącza się do zgłoszenia, bądź przez oświadczenie ustne do protokołu komisji wyborczej.

(3) Liczba nazwisk kandydatów nie może przekraczać w okręgach o 1 i 2 mandatach podwójnej, a w okręgach o 3 i więcej mandatach trzykrotnej ilości mandatów.

(4) Każde zgłoszenie powinno być podpisane własnoręcznie lub zgłoszone osobiście do protokołu komisji wyborczej przez co najmniej:

- 1) w gromadach, nie podzielonych na okręgi wyborcze, 1/20 uprawnionych do głosowania wyborców gromady,

2) w gromadach, podzielonych na okręgi wyborcze, 1/10 uprawnionych do głosowania wyborców danego okręgu.

(5) W przypadkach, określonych w ust. (4) liczbę 15 wyborców należy uznać za wystarczającą do zgłoszenia kandydatów. Za podstawę do obliczania 1/20 i 1/10 uprawnionych do głosowania przyjmuje się spis wyborców z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych w drodze reklamacji.

(6) Każdy wyborca może wziąć udział w jednym tylko zgłoszeniu. Zgłoszenie może podpisać lub wnieść również i ten wyborca, który został wpisany do spisu wyborców dopiero w drodze reklamacji. W razie podpisania 2 lub więcej zgłoszeń przez jednego wyborcę ważny jest tylko podpis na zgłoszeniu późniejszym. Śmierć wyborcy i utrata przezeń prawa wybierania nie powoduje nieważności uprzednio złożonego podpisu lub ustnego zgłoszenia.

(7) Po podpisaniu zgłoszenia kandydatów nie można wpisywać nowych kandydatów pod rygorem nieważności wpisanej kandydatury.

(8) Wyborca może cofnąć swój udział w zgłoszeniu najpóźniej w drugim dniu okresu, przeznaczonego na zgłaszanie kandydatów.

(9) Wnoszący zgłoszenie kandydatów mogą wyznaczyć spośród siebie pełnomocnika, upoważnionego do porozumiewania się z komisją wyborczą. W razie nie wyznaczenia — za pełnomocnika uważa się wyborcę, podpisanego na pierwszym miejscu zgłoszenia.

Ustalanie kandydatur.

Art. 24. (1) Gromadzka komisja wyborcza bada, czy zgłoszenia kandydatów odpowiadają obowiązującym przepisom.

(2) Przewodniczący może wezwać bezpośrednio lub za pośrednictwem pełnomocnika wyborcę, który podpisał zgłoszenie i zbadać własnoręczność jego podpisu oraz uznać za nieważny podpis tego, który nie stawiał się na wezwanie w odpowiednio wyznaczonym terminie krótszym niż 1 dzień.

Art. 25. (1) Gromadzka komisja wyborcza skreśli kandydata:

1) jeżeli brak jest jego oświadczenia, wymaganego w myśl art. 23 ust. (2),

2) jeżeli zamieszczono go na kilku zgłoszeniach, a oświadczenia jego zaopatrzone są jednakową datą,

3) wpisanego po podpisaniu zgłoszenia.

(2) W przypadku stwierdzenia innych braków lub wad, mogących spowodować nieważność zgłoszenia bądź nieważność poszczególnych kandydatów, gromadzka komisja wyborcza wezwie pełnomocnika najpóźniej 3 dnia po ostatnim dniu przeznaczonym do zgłaszania kandydatów do usunięcia tych braków lub wad, przy czym zwróci zgłoszenie i wymieni, jakie braki lub wady zawiera.

(3) Jeżeli pełnomocnik nie usunie wskazanych przez gromadzka komisję wyborczą braków i wad najpóźniej następnego dnia po otrzymaniu wezwania, komisja wyborcza stwierdzi nieważność zgłoszenia w całości, bądź nieważność tych kandydatur, co do których komisja stwierdziła braki i wady.

(4) O decyzjach, wydanych na podstawie przepisów ustępów poprzedzających, komisja zawiadomi pełnomocników.

Ogłoszenie kandydatur i termin głosowania.

Art. 26. (1) Najpóźniej na 3 dni przed dniem głosowania przewodniczący gromadzkiej komisji wyborczej ogłosi w sposób, na miejscu zwyczajem przyjęty, oraz przez wywieślenie obwieszczenia przed mieszkaniem sołtysa, a w większych gromadach ponadto w kilku innych widocznych miejscach:

1) kandydatury, uznane za ważne dla każdego okręgu wyborczego oddzielnie, z podaniem imienia, nazwiska, imion rodziców, wieku i miejsca zamieszkania każdego kandydata; kandydatury zamieszcza się w ogłoszeniu w kolejności alfabetycznej nazwisk; podpisów osób zgłaszających nie umieszcza się;

2) dzień i czas trwania głosowania,

3) lokale, w których odbędzie się głosowanie,

4) treść art. 30, 32 i 37.

(2) W razie podziału gromady na okręgi wyborcze przewodniczący gromadzkiej komisji wyborczej przesyła przed dniem głosowania wykazy ustalonych kandydatur właściwym okręgowym komisjom wyborczym.

Głosowanie.

Art. 27. (1) Głosowanie odbędzie się w lokalach okręgowych komisji wyborczych i trwać będzie bez przerwy od godziny 8 do 18; głosowanie może być jednak zamknięte wcześniej, jeżeli wszyscy wyborcy oddali swe głosy.

(2) Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do ustalenia jego wyniku w lokalu wyborczym będą obecni bez przerwy przewodniczący i 2 członkowie.

Art. 28. Podczas sprawdzania urny wyborczej, aktu głosowania i ustalania jego wyniku w lokalu wyborczym mogą być obecni pełnomocnicy.

Art. 29. W dniu głosowania nie wolno:

1) wygłaszać przemówień, rozdawać ulotek ani też w inny sposób agitować tak wewnątrz, jak i na zewnątrz lokalu wyborczego w promieniu 100 metrów,

2) wchodzić do lokalu wyborczego osobom, nie biorącym udziału w głosowaniu lub w czynnościach wyborczych.

Art. 30. (1) Przewodniczący komisji wyborczej czuwa nad zapewnieniem porządku w czasie głosowania.

(2) Przewodniczący może:

1) usunąć z lokalu wyborczego każdego wykraczającego przeciwko przepisom porządkowym, zawartym w artykule poprzedzającym, wszakże nie pozbawiając go, w miarę możliwości, prawa oddania głosu, w szczególności wezwając go do wypełnienia karty do głosowania poza lokalem wyborczym;

2) wydawać zarządzenia, zmierzające do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu wyborczego i urny wyborczej.

Art. 31. (1) Przed rozpoczęciem głosowania komisja wyborcza zbada, czy urna jest próżna, po czym urnę zamknie.

(2) Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Art. 32. (1) Wyborca głosuje osobiście.

(2) Głosowanie odbywa się przez oddanie karty do głosowania.

(3) Karty do głosowania nie mogą być koloru oczywiście innego niż biały. Treść karty do głosowania może być odbita mechanicznie bądź pisana ręcznie w lokalu wyborczym lub poza nim.

(4) W lokalu wyborczym urządzone będą osłony, zabezpieczające tajność głosowania.

(5) Kartę do głosowania wkłada wyborca do koperty, otrzymanej od komisji wyborczej, po czym kopertę oddaje przewodniczącemu, który wrzuca ją do urny.

(6) Wszystkie koperty są sporządzane z papieru nieprzezroczystego o jednakowej barwie, posiadają jednakowy format i są ostemplowane pieczęcią gminy; prócz pieczęci koperty nie mogą być oznaczone żadnym znakiem odróżniającym.

(7) Kopert dostarcza komisjom wyborczym zarząd gminny przy zastosowaniu przepisów art. 99 ust. (1).

(8) Wyborca może jednak oddać głos przez wymienienie ustnie do protokołu komisji wyborczej nazwisk kandydatów z zaznaczeniem, na których kandydatów głosuje jako na radnych, na których zaś na zastępców radnych.

Art. 33. (1) Przewodniczący oraz członkowie komisji mogą przed oddaniem przez wyborcę głosu zażądać ustalenia jego tożsamości.

(2) Wyborca, nie posiadający dokumentów, uznanych przez komisję za wystarczające, może się powołać na świadectwo dwóch wiarogodnych osób znanych komisji.

Art. 34. (1) Głosowania przerywać nie wolno.

(2) Komisja wyborcza może odroczyć głosowanie jedynie z powodu wydarzeń siły wyższej i nie dłużej niż do dnia następnego. Zarządzenie takie powinno być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób, w danej miejscowości zwyczajem przyjęty.

(3) W przypadku odroczenia głosowania komisja wyborcza opieczętuje akta i urnę wyborczą i odda na przechowanie przewodniczącemu pod jego osobistą odpowiedzialnością.

(4) Przed ponownym podjęciem głosowania komisja zbada, czy pieczęcie nie zostały naruszone.

Art. 35. (1) O godzinie 18 przewodniczący zarządzi zamknięcie lokalu wyborczego.

(2) Odtąd głosować mogą tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu przed godziną 18.

Art. 36. (1) Przy wyborze 1, 2, 3 i 4 radnych wyborca może głosować tylko na jednego kandydata, jako na radnego oraz na jednego kandydata, jako na zastępcę radnego. W okręgach o większej liczbie mandatów oraz w gromadach,

nie podzielonych na okręgi wyborcze, wyborca może głosować na kandydatów jako na radnych w ilości nie przekraczającej $\frac{1}{4}$ liczby mandatów i na tyluż kandydatów, jako na zastępców radnych. Przy ustalaniu $\frac{1}{4}$ ułamki zaokrągla się w górę do jedynki.

(2) Na jednej karcie do głosowania wyborca wpisuje u góry pod tytułem „na radnych” nazwiska tych kandydatów, na których głosuje jako na radnych, — u dołu pod tytułem „na zastępców radnych” — nazwiska tych kandydatów, na których głosuje jako na zastępców radnych.

(3) Obok nazwiska niezbędne jest podanie imienia tylko wówczas, jeżeli zgłoszono dwóch lub więcej kandydatów tego samego nazwiska. W przypadku zgłoszenia dwóch lub więcej kandydatów tego samego nazwiska i imienia, należy podać również imiona rodziców.

(4) W razie nieoznaczenia na karcie, na których kandydatów wyborca głosuje jako na radnych, na których zaś jako na zastępców radnych, komisja wyborcza uzna kandydatów, wpisanych na początku karty jako kandydatów na radnych, następnych zaś w kolejności wpisania jako kandydatów na zastępców radnych, — każdych w ilości nie przekraczającej liczby rozporządzalnych przez wyborcę głosów.

Nieważne karty do głosowania.

Art. 37. (1) Nieważność kart do głosowania stwierdza komisja wyborcza, przed którą odbyło się głosowanie.

(2) Nieważna są:

1) karty do głosowania, włożone do kopert urzędownie nieostemplowanych lub wrzucone do urny bez kopert;

2) karty koloru oczywiście innego niż biały;

3) karty do głosowania niewypełnione lub zupełnie nieczytelne.

(3) Z kilku znalezionych w kopercie, prawidłowo wypełnionych i o jednakowej treści, kart do głosowania komisja wyborcza uzna za ważną tylko jedną kartę; jeżeli zaś w kopercie znaleziono 2 lub więcej kart do głosowania o różnej treści, łączna zaś suma nazwisk kandydatów przekracza rozporządzalną przez wyborcę ilość głosów, komisja wyborcza wszystkie, znajdujące się w kopercie karty, uzna za nieważne.

(4) Umieszczenie na karcie do głosowania nazwisk kandydatów w ilości, przekraczającej liczbę głosów, jaką wyborca rozporządza, nie powoduje nieważności karty. Nadliczbowe nazwiska kandydatów, umieszczone na końcu, komisja wyborcza skreśla.

(5) Umieszczenie na karcie do głosowania poza nazwiskami kandydatów również nazwisk osób, których nie zgłoszono ważnie, nie powoduje unieważnienia karty do głosowania, nazwiska jednak tych osób komisja wyborcza skreśla. Jeżeli karta zawiera dwa lub więcej razy nazwisko tego samego kandydata, komisja uwzględni to nazwisko tylko raz jeden.

(6) Nazwiska kandydatów, wpisane na kartę do głosowania w sposób, nie ustalający niewątpliwie osoby kandydata, komisja wyborcza skreśla.

(7) Błędy i niedokładności pisowni nie powodują nieważności głosu, jeżeli nie ma wątpliwości co do tożsamości kandydata.

Ustalenie wyniku głosowania.

Art. 38. (1) Zaraz po ukończeniu głosowania komisja wyborcza ustala wynik głosowania oddzielnie dla radnych i dla zastępców radnych.

(2) W okręgu o 1 mandacie za wybranego na radnego uznaje się tego spośród zgłoszonych kandydatów, który uzyskał największą ilość ważnych głosów, a co najmniej $\frac{1}{10}$ wszystkich ważnych głosów.

(3) W okręgach o większej liczbie mandatów za wybranych na radnych gromadzkich uznaje się tych spośród ważnie zgłoszonych kandydatów, którzy uzyskali kolejno największe ilości ważnych głosów, nie mniejsze jednak od $\frac{1}{10}$ liczby wszystkich osób ważnie głosujących.

(4) W razie równości głosów, w przypadkach przewidzianych w ust. (2) i (3) rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(5) W sposób, określony w ust. (1) — (4), ustala się również wynik głosowania na zastępców radnych w liczbie, odpowiadającej liczbie radnych.

(6) Kandydata wybranego na radnego i na zastępcę radnego uznaje się za wybranego tylko na radnego.

Art. 39. (1) Jeżeli w sposób przewidziany w art. 38 ust. (2) — (4), nie wszystkie mandaty w okręgu zostały obsadzone, wówczas wybory radnego albo radnych, których mandaty nie zostały obsadzone, dokonywa się w głosowaniu ściślejszym, przy czym komisja wyborcza skreśli z listy ważnie zgłoszonych kandydatów osoby, które w pierwszym głosowaniu uzyskały najmniejsze ilości głosów, w ten sposób, ażeby liczba kandydatów nie była większa od podwójnej liczby mandatów radnych i zastępców radnych pozostałych do obsadzenia.

(2) Przy tym głosowaniu stosuje się odpowiednio przepisy art. 36 ust. (1).

(3) Głosowanie ściślejsze jest ostateczne. Za wybranych na radnych w głosowaniu ściślejszym uznaje się tych kandydatów, którzy uzyskali kolejno największą ilość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(4) Przepisy ust. (1) — (3) stosuje się przy wyborze zastępców radnych.

(5) Termin głosowania ściślejszego ustala komisja wyborcza, o czym ogłasza w sposób, na miejscu zwyczajem przyjęty, zaraz po ustaleniu wyniku pierwszego głosowania, podając ewentualnie imiona i nazwiska wybranych na radnych i na zastępców radnych w pierwszym głosowaniu oraz kandydatów, na których można będzie głosować w ściślejszym głosowaniu. Głosowanie ściślejsze przeprowadza się nie później niż siódmego dnia po dniu pierwszego głosowania.

Wybór bez głosowania.

Art. 40. Jeżeli tylko jedna grupa wyborców zgłosi wszystkich kandydatów, a liczba ich nie przekroczy podwójnej ilości mandatów radnych, głosowanie nie odbędzie się, a za wybranych na radnych uznaje się kandydatów umieszczonych na początku zgłoszenia, w kolejności w nim ustalonej, zaś na zastępców radnych — pozostałych kandydatów w dalszej kolejności, o czym gromadzka komisja wyborcza ogłosi w sposób, na miejscu zwyczajem przyjęty.

Protokół wyborczy.

Art. 41. (1) Po ustaleniu wyniku wyborów komisja wyborcza sporządza protokół, który powinien zawierać:

- 1) skład komisji wyborczej i nazwiska obecnych mężów zaufania,
- 2) liczbę uprawnionych do głosowania wyborców,
- 3) liczbę głosujących,
- 4) imiona i nazwiska ważnie zgłoszonych kandydatów,
- 5) liczby ważnych głosów oddanych na poszczególnych kandydatów oddzielnie jako na radnych, oddzielnie zaś jako na zastępców radnych,
- 6) liczbę głosów nieważnych,
- 7) imię, nazwisko, wiek i miejsce zamieszkania wybranych na radnych i na zastępców radnych.

(2) Każdy z obecnych podczas ustalania wyniku głosowania może zgłosić uwagi do protokołu.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 42. Okręgowa komisja wyborcza następnego dnia po dniu ostatecznego głosowania ogłosi w sposób, wskazany w art. 26 ust. (1) wynik wyborów w okręgu, podając imię, nazwisko, wiek i miejsce zamieszkania wybranych na radnych i na zastępców radnych.

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborów.

Art. 43. (1) Wybory są nieważne:

1) jeżeli zostanie stwierdzone, że dopuszczono się przy wyborach przestępstw przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych, o popełnione przestępstwa mogły wpłynąć na wynik wyborów,

2) jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami ustawy, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

(2) Nieważny jest wybór kandydata, dokonany w 2 lub więcej okręgach.

Art. 44. O unieważnieniu wyborów w całości lub części orzeka władza zarządzająca wybory z urzędu, bądź wskutek protestu.

Art. 45. (1) Protest przeciwko wyborom z żądaniem

unieważnienia wyborów w całości albo też wyboru poszczególnych osób ma prawo wnieść w ciągu 7 dni po ogłoszeniu ostatecznego wyniku wyborów co najmniej taka liczba wyborców, jaka była uprawniona do zgłoszenia kandydatów. Protesty wnosi się na piśmie do gromadzkiej komisji wyborczej, która w terminie 3 dni prześle je z odpowiednimi wyjaśnieniami i aktami staroście powiatowemu. Wniesienie protestu przeciwko wyborom wstrzymuje ukonstytuowanie się nowo wybranej rady gromadzkiej.

(2) Decyzje komisji wyborczych i ich przewodniczących oraz zarządzenia nadzorcze, wydane na podstawie art. 7, mogą być zaskarżone jedynie łącznie z protestem wyborczym.

Art. 46. (1) O unieważnieniu wyborów z urzędu bądź wskutek protestu orzeka starosta powiatowy po wysłuchaniu opinii wydziału powiatowego.

(2) Decyzje rozstrzygające protesty są ostateczne w administracyjnym toku instancji.

(3) Utrzymuje się w mocy przepisy art. 97 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) dla obszaru województw pomorskiego i poznańskiego w granicach sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 12 czerwca 1937 r. o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 350).

Art. 47. (1) W razie unieważnienia wyboru poszczególnych radnych, wstępują w ich miejsce kolejno zastępcy.

(2) W razie unieważnienia wyborów w danym okręgu wyborczym starosta powiatowy w ciągu 14 dni zarządzi nowe wybory w tym okręgu lub w takim samym terminie zarządzi podjęcie niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Art. 48. W razie niewniesienia protestu przeciwko wyborom w przepisany terminie, komisja wyborcza przekaze wszystkie akta wyborcze wójtowi do przechowania w archiwum.

Wybory uzupełniające.

Art. 49. (1) Jeżeli w ciągu kadencji liczba zastępców radnych zostanie wyczerpana, a liczba radnych zmniejszy się nie więcej niż o 30%, starosta powiatowy może zarządzić wybory uzupełniające. Jeżeli liczba radnych zmniejszy się więcej niż o 30% starosta powiatowy obowiązany jest zarządzić wybory uzupełniające lub po zasięgnięciu opinii wydziału powiatowego rozwiązać radę gromadzką.

(2) Przy wyborach uzupełniających podział na okręgi wyborcze może być utrzymany lub zmieniony zależnie od zmiany liczby mieszkańców.

D Z I A Ł II.

WYBORY RADNYCH GMINNYCH.

Liczba radnych.

Art. 50. (1) Liczba radnych wynosi w gminach większych:

- 1) do 5.000 mieszkańców — dwunastu;
- 2) od 5.000 do 10.000 mieszkańców — szesnastu;
- 3) powyżej 10.000 mieszkańców — dwudziestu.

(2) Liczbę mieszkańców ustala się na podstawie prowadzonej przez gminę ewidencji ludności.

R o z d z i a ł I.

Wybory radnych gminnych w gminach podzielonych na gromady.

Sposób wybierania.

Art. 51. (1) Radnych w gminach, nie podzielonych na okręgi wyborcze, wybiera w głosowaniu tajnym gminne kolegium wyborcze.

(2) Radnych w gminach, podzielonych na okręgi wyborcze, wybierają w głosowaniu tajnym okręgowe kolegia wyborcze.

(3) W skład gminnego kolegium wyborczego wchodzi:

- 1) z gromad, które posiadają rady gromadzkie — radni gromadzcy;
- 2) z innych gromad — delegaci w liczbie od 2 do 10, ustalonej przez starostę powiatowego zależnie od liczby mieszkańców gromady;

3) sołtysi i podsołtysi.

(4) W skład okręgowego kolegium wyborczego wchodzi sołtysi, podsołtysi, radni gromadzcy i delegaci gromad z obszarów, które położone są w granicach danego okręgu wyborczego.

(5) Przy wyborze delegatów gromad stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące wyboru radnych gromadzkich.

Prawo wybieralności.

Art. 52. Prawo wybieralności ma każdy obywatel bez różnicy płci, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 30, mieszka na obszarze danej gminy i odpowiada warunkom, określonym w art. 2.

Okręgi wyborcze.

Art. 53. (1) Gmina może stanowić jeden lub więcej okręgów wyborczych.

(2) Każdy okrąg wyborczy powinien tworzyć jedną ciągłą całość terytorialną. Warunek ten nie dotyczy części gminy, stanowiących enklawy na obszarze gmin sąsiednich.

(3) Przy tworzeniu okręgów wyborczych obszar gromady nie może być dzielony.

(4) Przepisy art. 5 ust. (3) i (4) stosuje się tu odpowiednio.

Zarządzenie wyborów.

Art. 54. (1) Wybory zarządza starosta powiatowy, ustalając dzień zarządzenia wyborów i dzień głosowania.

(2) Przepisy art. 6 ust. (2) i art. 7 stosuje się tu odpowiednio.

Komisje wyborcze.

Art. 55. (1) Do przeprowadzenia wyborów w gminach, podzielonych na okręgi wyborcze, powołuje się gminną i okręgową komisję wyborczą.

(2) W gminach, stanowiących jeden okrąg wyborczy, czynności okręgowych komisji wyborczych spełnia gminna komisja wyborcza.

(3) Przepisy art. 8 ust. (3), (4) i (6) stosuje się tu odpowiednio.

(4) Członków komisji wybiera kolegium zarządu gminnego spośród członków właściwego kolegium wyborczego.

Art. 56. Przy wyborach radnych gminnych stosuje się odpowiednio art. 9 — 13.

Zawiadomienie o zebraniu wyborczym.

Art. 57. Na podstawie zarządzenia starosty powiatowego wójt za pośrednictwem sołtysów zawiadomi na piśmie za potwierdzeniem odbioru najpóźniej na 6 dni przed dniem zebrania wyborczego wszystkich członków kolegium wyborczego o miejscu, dniu i godzinie zebrania wyborczego, podając liczbę mandatów, przypadających na daną gminę, podział na okręgi wyborcze, liczbę mandatów w każdym okręgu i nazwiska przewodniczących komisji wyborczych.

Art. 58. (1) Do ważności wyborów niezbędna jest obecność więcej niż połowy wszystkich członków danego kolegium.

(2) W razie nieprzybycia niezbędnej do przeprowadzenia wyborów liczby członków kolegium wyborczego, zebranie wyborcze odbywa się w drugim terminie, wyznaczonym przez komisję, nie wcześniej niż 7 dnia po terminie pierwszego zebrania. Jeżeli i w tym terminie wybory nie dojdą do skutku z powodu braku kompletu członków kolegium wyborczego, radnych gminnych w liczbie, odpowiadającej ilości mandatów, przypadających na to kolegium, wybiera wydział powiatowy, o czym przewodniczący komisji wyborczej powinien uprzedzić członków kolegium wyborczego w zawiadomieniu o drugim terminie zebrania wyborczego. Radni gminni, wybrani w takim przypadku przez wydział powiatowy, piastują mandaty do czasu wejścia w ich miejsce radnych, wybranych przez właściwe kolegium wyborcze, które musi być zwołane zarządzeniem starosty powiatowego na żądanie pisemne więcej niż połowy członków kolegium.

Zgłaszanie kandydatów i list kandydatów.

Art. 59. Przewodniczący komisji wyborczej po stwierdzeniu obecności niezbędnej liczby członków kolegium wybor-

czego, wezwie zebranych, wyznaczając im w tym celu co najmniej jedną godzinę, do zgłaszania:

1) kandydatów w okręgach o 1 i 2 mandatach;

2) list kandydatów w okręgach o 3 i więcej mandatach.

Art. 60. (1) Przy wyborach radnych gminnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 22, art. 23 ust. (1) — (3), ust. (6), (7) i (9).

(2) Przy wyborze 3 i więcej radnych kandydować można tylko z jednej listy. Jeżeli tego samego kandydata zamieszczono na kilku listach, uznaje się go za prawidłowo zgłoszonego na tej liście, do której dołączona jest jego zgoda z datą najpóźniejszą.

(3) Każde zgłoszenie kandydatów lub lista kandydatów powinny być podpisane własnoręcznie lub zgłoszone osobiście do protokołu komisji wyborczej przez co najmniej:

1) w gminach, nie podzielonych na okręgi wyborcze, 1/20 wszystkich członków gminnego kolegium wyborczego; ułamek zaokrągla się w górę do pełnej jedynek; liczbę 20 członków należy w gminach tych uznać za wystarczającą;

2) w okręgach wyborczych co najmniej 1/10 wszystkich członków okręgowego kolegium wyborczego; ułamek zaokrągla się w górę do pełnej jedynek; liczbę 10 członków należy w okręgach uznać za wystarczającą.

Ustalenie zgłoszeń kandydatów i list kandydatów.

Art. 61. (1) Komisja wyborcza bada, czy zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów odpowiadają obowiązującym przepisom.

(2) Przewodniczący może wezwać bezpośrednio lub za pośrednictwem pełnomocnika wyborcę, który podpisał zgłoszenie kandydatów lub listę kandydatów i zbadać własnoręcznie jego podpis oraz uznać za nieważny podpis tego, który nie stawiał się na wezwanie.

Art. 62. (1) Komisja wyborcza skreśli kandydata:

1) jeżeli brak jest jego oświadczenia,

2) jeżeli zamieszczono go w 2 lub kilku listach kandydatów, a oświadczenia jego opatrzone są jednakową datą,

3) wpisanego po podpisaniu zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów.

(2) W przypadku stwierdzenia innych braków lub wad, mogących spowodować nieważność zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów bądź nieważność poszczególnych kandydatów, komisja wyborcza wezwie pełnomocnika do usunięcia tych braków, przy czym zwróci zgłoszenie lub listę i wymieni, jakie braki lub wady zawiera.

(3) Jeżeli pełnomocnik nie usunie wskazanych przez komisję wyborczą braków i wad w ciągu jednej godziny, komisja wyborcza stwierdzi nieważność zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów w całości bądź nieważność tych kandydatów, co do których komisja stwierdziła braki i wady.

(4) O decyzjach, wydanych na podstawie przepisów ustępów poprzedzających komisja zawiadomi pełnomocników.

Ogłoszenie kandydatów.

Art. 63. (1) Zaraz po ustaleniu kandydatów lub list kandydatów komisja wyborcza ogłosi na zebraniu wyborczym:

1) w okręgach o 3 lub więcej mandatach listy kandydatów, a w okręgach o 1 i 2 mandatach kandydatów, uznane za ważne — z podaniem imienia i nazwiska kandydatów oraz ich wieku i miejsca zamieszkania; listy kandydatów będą umieszczone w ogłoszeniu w kolejności numerów, które im nadano, a kandydaci na nich w kolejności, ustalonej na listach; podpisów osób, zgłaszających listę, nie zamieszcza się; kandydatów w okręgach o 1 i 2 mandatach zamieszcza się w ogłoszeniu w kolejności alfabetycznej nazwisk;

2) czas trwania głosowania;

3) treść art. 30, 32 i 37.

(2) Ogłoszenie komisja wyborcza wywiesi do przejrzania w miejscu widocznym i dostępnym dla wyborców.

Głosowanie.

Art. 64. Przy głosowaniu na radnych gminnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 27 — 35.

Art. 65. (1) W okręgach o 1 i 2 mandatach wyborca może głosować tylko na jednego z ważnie zgłoszonych kandydatów, jako na radnego oraz tylko na jednego kandydata, jako na zastępcę radnego. Kandydaci zgłoszeni na radnych są jednocześnie kandydatami na zastępców radnych.

(2) Przepisy art. 36 ust. (2) — (4) stosuje się tu odpowiednio.

Art. 66. (1) Przy wyborze 3 lub więcej radnych wyborca rozporządza tylu głosami, ilu radnych wybiera kolegium wyborcze. Na jednego kandydata wyborca może oddać tylko jeden głos.

(2) Wyborca może głosować na nazwiska ważnie zgłoszonych kandydatów bez względu na to, na jakich listach nazwiska te są umieszczone.

(3) Karta do głosowania powinna zawierać nazwiska kandydatów, na których wyborca oddaje głos.

(4) Przepis art. 36 ust. (3) stosuje się tu odpowiednio.

Nieważne karty do głosowania.

Art. 67. Przy wyborze radnych gminnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 37.

Ustalenie wyniku głosowania.

Art. 68. (1) Po oddaniu głosów przez zebranych przewodniczący komisji wyborczej zapyta, czy wszyscy już głosowali i uprzedzi, iż głosowanie zostanie zamknięte, po czym w braku zgłaszających się zamknie głosowanie.

(2) Po zamknięciu głosowania komisja wyborcza ustali wynik wyborów.

Art. 69. (1) Przy wyborze 1 radnego za wybranego uznaje się tego kandydata, który otrzymał największą ilość głosów co najmniej jednak 1/5 wszystkich ważnych głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(2) Przy wyborze 2 radnych za wybranych uznaje się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największe ilości głosów, a co najmniej po 1/5 wszystkich ważnych głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

(3) Jeżeli, w sposób przewidziany w ustępach poprzedzających, nie wszystkie mandaty zostały obsadzone, wówczas wybory radnego albo radnych, których mandaty nie zostały obsadzone, dokonywa się w głosowaniu ściślejszym, przy czym skreśla się kandydatury, które w pierwszym głosowaniu otrzymały najmniejsze ilości głosów, w ten sposób, ażeby ilość pozostałych kandydatów nie była większa od podwójnej liczby mandatów, pozostałych do obsadzenia. Głosowanie ściślejsze jest ostateczne, a za wybranego lub wybranych uważa się tego lub tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą ilość głosów.

(4) Głosowanie ściślejsze zarządzi komisja wyborcza zaraz po ustaleniu wyniku pierwszego głosowania, ogłaszając ewentualnie jednocześnie imię i nazwisko kandydata wybranego w pierwszym głosowaniu oraz imiona i nazwiska kandydatów, na których można będzie głosować w ściślejszym głosowaniu.

(5) Przy wyborze 1 i 2 radnych zastępców radnych wybiera się w ilości odpowiadającej liczbie mandatów radnych, przy czym przepisy, dotyczące wyboru radnych, odnoszą się również do wyboru zastępców radnych. Zastępców powołuje się w kolejności otrzymanej ilości głosów. Kandydata wybranego na radnego i na zastępcę radnego uznaje się za wybranego na radnego.

Art. 70. (1) Przy wyborze 3 lub więcej radnych komisja wyborcza dokonywa podziału mandatów między listy kandydatów w sposób następujący: ogólną ilość ważnych głosów, oddanych na kandydatów każdej listy, dzieli się kolejno przez 1, 2, 3 itd. aż do chwili, gdy w ten sposób da się uszeregować tyle kolejno największych liczb (ilorazów), ile mandatów jest do obsadzenia. Poszczególnej liście kandydatów przyznaje się tyle mandatów, ile liczb (ilorazów) przypada na nią spośród ustalonego w powyższy sposób ich szeregu. O przyznaniu mandatów jednej z dwóch lub więcej list, wykazujących jednakowe ilorazy końcowe rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

(2) O pierwszeństwie i kolejności wyboru poszczególnych kandydatów na radnych z danej listy, decyduje kolejna względna większość głosów ważnych, oddanych na kandydatów tej listy. W razie oddania jednakowej ilości głosów na dwóch lub więcej kandydatów, o pierwszeństwie do uzyskania mandatu rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

(3) Jeżeli liczba kandydatów, na których głosowano z danej listy, nie wyczerpie pełnej ilości przyznanej jej mandatów, wówczas pozostałe mandaty przypadają innym kandydatom tej listy w kolejności umieszczenia ich na liście.

(4) Przy wyborze 3 lub więcej radnych, za zastępców

radnych będą uważani ci kandydaci z listy w liczbie, odpowiadającej podwójnej ilości uzyskanych przez daną listę mandatów radnych, którzy otrzymali z kolei po kandydatach, wybranych na radnych, największe ilości głosów bądź w kolejności umieszczenia ich na liście.

Wybory bez głosowania.

Art. 71. (1) Jeżeli w okręgu o 1 lub 2 mandatach tylko jedna grupa wyborców zgłosi wszystkich kandydatów, a liczba ich nie przekroczy podwójnej ilości mandatów radnych, głosowanie nie odbędzie się, a za wybranych na radnych uznaje się kandydatów, umieszczonych na początku zgłoszenia, w kolejności w nim ustalonej, zaś na zastępców radnych — pozostałych kandydatów w dalszej kolejności.

(2) Jeżeli w okręgu o 3 lub więcej mandatach zgłoszona zostanie tylko jedna lista kandydatów, głosowanie nie odbędzie się, a za wybranych na radnych uznaje się kandydatów, umieszczonych na początku listy w liczbie, odpowiadającej ilości mandatów w okręgu, zaś na zastępców radnych — kandydatów w tej samej ilości w dalszej kolejności umieszczenia ich nazwisk na liście.

Protokół wyborczy. Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 72. (1) Po ustaleniu wyniku wyborów komisja wyborcza sporządza protokół, który powinien zawierać:

- 1) skład komisji wyborczej i nazwiska obecnych mężów zaufania;
- 2) liczbę osób, uprawnionych do głosowania;
- 3) liczbę wszystkich oddanych kart do głosowania;
- 4) liczbę oddanych nieważnych kart do głosowania;
- 5) liczbę wszystkich oddanych ważnych kart do głosowania;
- 6) liczby głosów ważnych, oddanych przy wyborze 3 i więcej radnych na poszczególnych kandydatów, a przy wyborze 1 i 2 radnych — oddanych na poszczególnych kandydatów oddzielnie, jako na radnych i oddzielnie, jako na zastępców radnych;
- 7) przy wyborze 3 lub więcej radnych liczby podsumowane ważnych głosów, oddanych na wszystkich kandydatów każdej listy oraz liczby mandatów uzyskanych przez poszczególne listy kandydatów;
- 8) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania wybranych radnych;
- 9) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania zastępców radnych.

(2) Przepis art. 41 ust. (2) stosuje się tu odpowiednio.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 73. Komisja wyborcza następnego dnia po dniu ostatecznego głosowania ogłosi w sposób na miejscu zwyczajem przyjęty oraz przez wywieszenie przed mieszkaniem sołtysów i lokalem urzędu gminnego wynik wyborów, podając dane wymienione w art. 72 ust. (1) pkt. 8) i 9).

Protęsty wyborcze i unieważnienie wyborów.

Art. 74. Przy wyborach radnych gminnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 43 — 48.

Wybory uzupełniające.

Art. 75. Jeżeli w ciągu kadencji liczby zastępców radnych zostaną wyczerpane, a liczba radnych zmniejszy się nie więcej niż o 30%, starosta powiatowy może zarządzić wybory uzupełniające. Starosta powiatowy obowiązany jest to uczynić, jeżeli liczba radnych zmniejszy się więcej niż o 30%, a rada nie będzie rozwiązana w myśl przepisów art. 69 ust. (3) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294). Przy obliczaniu 30% ułamek, zaokrąglą się w górę do pełnej jedynek.

Art. 76. (1) Delegatami gromad, nie posiadających rad gromadzkich, do gminnych lub okręgowych kolegiów wyborczych mogą być przy wyborach uzupełniających ci sami delegaci, którzy byli wybrani do przeprowadzenia wyborów ogólnych.

(2) Starosta powiatowy, zarządzając wybory uzupełniające, może zarządzić wybór nowych delegatów gromad.

(3) W razie zarządzenia wyborów nowych delegatów gromad, wybór ich przeprowadza się na podstawie przepisów, według których dokonano wyboru delegatów przy wyborach

ogólnych. Liczba delegatów poszczególnych gromad może być utrzymana ta, która obowiązywała przy wyborach ogólnych, może być jednak zmieniona w zależności od zmiany liczby mieszkańców, stwierdzonej na podstawie danych o ewidencji ludności.

Art. 77. Przy wyborach radnych gminnych i zastępców w wyborach uzupełniających stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące wyborów ogólnych.

R o z d z i a ł 2.

Wybory radnych gminnych w gminach nie podzielonych na gromady.

Art. 78. Przepisy art. 2—49 stosuje się odpowiednio przy wyborze radnych gminnych w gminach nie podzielonych na gromady.

D Z I A Ł III.

WYBORY RADNYCH POWIATOWYCH.

Liczba radnych i sposób wybierania.

Art. 79. (1) Radnych powiatowych wybierają w głosowaniu tajnym kolegia wyborcze, złożone z radnych i członków zarządu gmin wiejskich i miast, nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, w ilości: od każdej gminy wiejskiej, jak również od miasta, liczącego do 10.000 mieszkańców — po dwóch radnych powiatowych; od miasta, liczącego powyżej 10.000 do 15.000 mieszkańców — po trzech radnych powiatowych; od miasta liczącego ponad 15.000 do 20.000 mieszkańców — po czterech radnych powiatowych; od miasta zaś liczącego powyżej 20.000 mieszkańców — po pięciu radnych powiatowych.

(2) Do ważności wyborów niezbędna jest obecność więcej niż połowy ustawowej liczby członków danego kolegium wyborczego.

Art. 80. (1) Kolegium wyborcze może obejmować wyborców z jednej gminy bądź z 2 i więcej gmin (wiejskich lub miejskich).

(2) O łączeniu wyborców z kilku gmin w jedno kolegium wyborcze decyduje starosta powiatowy.

(3) Wyborcy jednej gminy nie mogą wchodzić w skład różnych kolegiów wyborczych.

Prawo wybieralności.

Art. 81. Wybrany na radnego może być każdy, kto mieszka na obszarze powiatowego związku samorządowego i w przededniu zarządzenia wyborów odpowiadał warunkom wybieralności na radnego gminnego lub radnego miejskiego oraz włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Zarządzenie wyborów.

Art. 82. (1) Wybory radnych zarządza wojewoda, ustalając dzień zarządzenia wyborów i dzień głosowania.

(2) Na podstawie zarządzenia wojewody starosta powiatowy co najmniej na 9 dni przed terminem zebrania wyborczego zawiadomi przełożonego lub przełożonych gmin o liczbie radnych, jaką właściwe kolegium ma wybrać oraz o miejscu, dniu i godzinie zebrania wyborczego. Treść zawiadomienia starosty powiatowego przełożeni gmin podadzą do wiadomości wszystkim wyborcom co najmniej na 6 dni przed terminem zebrania wyborczego na piśmie za potwierdzeniem odbioru.

Art. 83. Przy wyborach radnych powiatowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 7.

Komisja wyborcza.

Art. 84. (1) Do przeprowadzenia wyborów powołuje się komisje wyborcze dla każdego kolegium wyborczego.

(2) Każda komisja wyborcza składa się z przewodniczącego i dwóch członków.

(3) Przewodniczącym komisji wyborczej dla kolegium wyborczego z jednej gminy jest przełożony tej gminy. Przewodniczącym komisji wyborczej dla kolegium wyborczego, obejmującego dwie lub więcej gmin, powołuje starosta powiatowy spośród przełożonych tych samych gmin.

(4) Członków komisji wyborczej wybiera kolegium wyborcze.

(5) Wyborca, zgłoszony na kandydata, traci z chwilą wyrażenia zgody na zgłoszenie jego kandydatury prawo piastowania godności przewodniczącego lub członka komisji wyborczej.

Zgłaszanie kandydatów i list kandydatów.

Art. 85. Przy wyborach radnych powiatowych stosuje się odpowiednio przepis art. 59.

Art. 86. Przy wyborach radnych powiatowych stosuje się odpowiednio art. 22, 23, ust. (1), (2), (7) i (9).

Art. 87. (1) Zgłoszenie kandydatów i lista kandydatów powinna zawierać tyle nazwisk, ile mandatów jest do obsadzenia.

(2) Każde zgłoszenie kandydatów lub lista kandydatów powinna być podpisana własnoręcznie lub zgłoszona osobiście do protokołu komisji wyborczej:

1) przy wyborze 3 i więcej radnych co najmniej przez 1/6 ustawowej liczby członków kolegium wyborczego, jeżeli kolegium to obejmuje tylko jedną gminę, bądź 1/8 — jeżeli kolegium obejmuje 2 lub więcej gmin;

2) przy wyborze 2 radnych co najmniej przez 1/6 ustawowej liczby członków kolegium wyborczego.

(3) Każdy wyborca może wziąć udział tylko w jednym zgłoszeniu pod rygorem nieważności udziału we wszystkich zgłoszeniach.

Ustalenie zgłoszeń kandydatów i list kandydatów.

Art. 88. (1) Przepisy art. 61—63 stosuje się odpowiednio przy wyborze radnych powiatowych.

(2) W przypadku uzasadnionej wątpliwości przewodniczący komisji wyborczej celem stwierdzenia, czy kandydat włada językiem polskim w słowie i piśmie może wezwać kandydata bezpośrednio lub za pośrednictwem pełnomocnika, wyznaczając mu odpowiedni termin. Komisja wyborcza może skreślić kandydata, który nie zjawi się na wezwanie.

(3) Wystarczającym dowodem władania językiem polskim w słowie i piśmie jest stwierdzenie uczęszczania co najmniej przez 3 lata do szkoły powszechnej bądź innej równorzędnej, albo uczęszczania do średniego lub wyższego zakładu naukowego, jeżeli w szkole lub zakładzie naukowym język polski był obowiązkowy. W braku takiego dowodu sprawdzianem jest napisanie w obecności przewodniczącego komisji wyborczej paru zdań po polsku, przy czym ani charakter pisma, ani błędy gramatyczne i ortograficzne nie mogą wpływać na ocenę umiejętności władania językiem.

Głosowanie.

Art. 89. Przy głosowaniu na radnych powiatowych przepisy art. 27—35 stosuje się odpowiednio.

Art. 90. (1) Przy wyborze 2 radnych wyborca może głosować tylko na jednego z ważnie zgłoszonych kandydatów.

(2) Na karcie do głosowania wyborca wpisuje nazwisko tego kandydata, na którego głosuje.

(3) Przepisy art. 36 ust. (3) stosuje się tu odpowiednio.

Art. 91. Przy wyborze 3 lub więcej radnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 66.

Ustalenie wyniku głosowania.

Art. 92. Przy ustalaniu wyniku głosowania na radnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 37 i 68 oraz art. 69 ust. (2) — (4) i art. 70 ust. (1) — (3).

Wybór bez głosowania.

Art. 93. (1) W razie zgłoszenia ważnie tylko 2 kandydatów przy wyborze 2 radnych, głosowanie nie odbędzie się, a komisja wyborcza uzna za wybranych na radnych zgłoszonych 2 kandydatów.

(2) W razie zgłoszenia przy wyborze 3 lub więcej radnych jednej tylko ważnej listy, zawierającej tyle nazwisk kandydatów, ilu radnych ma wybrać kolegium wyborcze, albo jeżeli łączna liczba nazwisk kandydatów, umieszczonych na wszystkich ważnie zgłoszonych listach równa się liczbie radnych, jaką ma wybrać kolegium wyborcze — głosowanie nie odbędzie się, a komisja wyborcza uzna za wybranych na radnych zgłoszonych kandydatów.

Protokół wyborczy. Ogłoszenie wyników wyborów.

Art. 94. Przy wyborze radnych powiatowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 72 i 73.

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborów.

Art. 95. (1) Przepisy art. 43 — 45 stosuje się przy wyborach radnych powiatowych.

(2) Protesty wyborcze rozstrzyga wojewoda po wysłuchaniu opinii wydziału wojewódzkiego.

(3) Przepisy art. 46 ust. (2) i (3) stosuje się tu odpowiednio.

Art. 96. W razie unieważnienia wyborów wojewoda w ciągu 14 dni zarządzi nowe wybory lub w takim samym terminie zarządzi podjęcie niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Art. 97. Po uprawomocnieniu się aktu wyborczego przewodniczący komisji wyborczej przekaże akta wyborcze staroście powiatowemu.

Wybory uzupełniające.

Art. 98. (1) Jeżeli kolegium wyborcze zostanie odwołane wskutek rozwiązania albo zakończenia kadencji rady lub zarządu jednej z gmin, wchodzących w skład danego kolegium wyborczego wszyscy radni powiatowi wybrani przez to kolegium tracą mandaty, a wojewoda zarządzi w ciągu 30 dni wybory uzupełniające.

(2) Wojewoda zarządzi w tymże czasie wybory uzupełniające również w przypadku, jeżeli kolegium wyborcze nie wybierze wszystkich radnych lub wybór poszczególnych radnych zostanie unieważniony, albo — jeżeli w okresie kadencji mandat radnego powiatowego wygaśnie.

(3) Wyborów uzupełniających dokonywa właściwe kolegium wyborcze, przy czym przy wyborze 1 radnego stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące wyboru 2 radnych.

D Z I A Ł IV.**KOSZTY WYBORÓW**

Art. 99. (1) Koszty wyborów radnych gromadzkich pokrywa gromada, a w braku środków — gmina wiejska — wyborów radnych gminnych — gmina wiejska, — wyborów radnych powiatowych — powiatowy związek samorządowy.

(2) Lokalu, urny, sprzętów i przyborów do pisania dla komisji wyborczych dostarczy gmina.

(3) Podania i świadectwa w sprawach wyborczych są wolne od opłat stempowych oraz opłat administracyjnych związków samorządowych.

D Z I A Ł V**PRZEPISY KOŃCOWE.**

Art. 100. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc przepisy art. 11 ust. (2), art. 26 — 30, art. 32, art. 57 ust. (1) — (4) oraz w zakresie spraw unormowanych ustawą niniejszą — art. 3, 4, 19 ust. (3), art. 31 i 57 ust. (5) i (6) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294).

Art. 101. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 102. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze całego Państwa z wyjątkiem obszaru województwa śląskiego.

UZASADNIENIE.

1) Zasady prawa wyborczego obowiązującego obecnie przy wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych zawarte są w art. 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 57 i 58 ustawy z dnia

23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294). — Szczegółowe przepisy zawierają regulaminy wyborcze, zawarte w rozporządzeniach Ministra Spraw Wewnętrznych, a mianowicie:

A) przy wyborze radnych gromadzkich:
a) dla obszaru woj. centralnych i wschodnich — z dn. 17.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 606),

b) dla obszaru woj. południowych i zachodnich — z dn. 18.IX.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 760),

B) przy wyborze radnych gminnych:
a) dla obszaru woj. centralnych i wschodnich — z dn. 17.XI.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 711) wraz z uzupełnieniem — z dn. 6.XII.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 752),
b) dla obszaru woj. południowych i zachodnich — z dn. 6.XII.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 108, poz. 959),

C) przy wyborze radnych powiatowych — jednolity dla całego obszaru Państwa (z wyjątkiem woj. śląskiego) — z dn. 8.VIII.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 74, poz. 703).

2) Celem niniejszego projektu jest podniesienie przepisów wyborczych, nie wyłączając przepisów szczegółowych o charakterze techniki wyborczej, do godności norm ustawowych i w ten sposób ustawowe zawarowanie praw i obowiązków zarówno wyborcy, jak i władz.

3) W stosunku do obecnie obowiązującego stanu prawnego projekt wprowadza następujące zmiany:

a) przyjmuje zasadę tajności głosowania; wyjątkiem jest prawo wyborcy złożenia głosu ustnie do protokołu przed komisją wyborczą (art. 4, 32, 64 i 79);

b) zapewnia udział w komisjach wyborczych czynnikowi samorządowemu - obywatelskiemu, przekazując powołanie większości członków kolegialnemu zarządowi gminnemu (art. 8, 55 i 84);

c) wzmacnia kontrolę czynnika społecznego nad aktem głosowania, obliczania i ustalania wyników głosowania, wprowadzając mężów zaufania wyborców, uprawnionych do obecności w czasie dokonywania powyższych czynności i zgłaszania do protokołu komisji swych uwag (art. 28 i 41 ust. (2), art. 64 i 72 ust. (2) oraz art. 89 i 94);

d) ponadto przy wyborze radnych gromadzkich projekt nakłada na władze obowiązek bardziej niż dotychczas dostępnego dla ogółu wyborców zawiadomienia o wyborach (art. 15 ust. (1)) oraz przedłuża termin dla składania protestów wyborczych (art. 45 ust. (1));

e) o ile chodzi o systemy wyborcze, projekt wprowadza następujące zmiany: przy wyborze radnych gromadzkich zrywa z dotychczasową zasadą przeprowadzania wyboru na zebraniu wyborczym, jako nie dającą wyborcy przy systemie wyborów powszechnych i bezpośrednich dostatecznych warunków pod względem czasu i możliwości zastanowienia się i wypowiedzenia się zgodnie z wolą i sumieniem: uelastycznia udział na okręgi wyborcze, umożliwiając tworzenie okręgów o różnej liczbie mandatów; dotychczasowy bowiem przepis, pozwalający na tworzenie jedynie 1, 2 i 3 mandatowych okręgów wyborczych w gromadach okazał się mało praktyczny. Co do systemu głosowania projekt nie wprowadza przy wyborze radnych gromadzkich zmian, utrzymując głosowanie imienne ograniczone na nazwiska kandydatów, jako najbardziej proste i w dostatecznej mierze chroniący grupy mniejszościowe.

Przy wyborze radnych gminnych, projekt, utrzymując wybory pośrednie, uelastycznia podział na okręgi, dopuszczając tworzenie obok 3 i wielomandatowych również 1 i 2 mandatowych okręgów; zrywa z dotychczasowym systemem głosowania na całe listy (listy sztywne), wprowadzając system głosowania imiennego na nazwiska kandydatów z jednej lub różnych list (listy wolne). W okręgach 1 i 2 mandatowych projekt wprowadza głosowanie imienne ograniczone na nazwiska kandydatów, a w okręgach 3 i więcej mandatowych — utrzymuje zasadę stosunkowego podziału mandatów pomiędzy listy (system proporcjonalny). Zasada proporcjonalności przy takim systemie najbardziej chroni grupy mniejszościowe, a jednocześnie daje wyborcy pełną swobodę w wyborze kandydatów, uzależniając wybór radnych w obrębie list od ilości otrzymanych głosów (czyli od woli wyborców), a nie od kolejności umieszczenia kandydatów na liście.

Wybór radnych powiatowych według projektu ma się odbywać na zasadach, normujących wybory radnych gminnych, gdyż zasady wyborcze do rad gminnych i powiatowych wychodzą z tych samych oświetlonych powyżej założeń.

USTAWA O ZMIANIE ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ O WYKONYWANIU PRAKTYKI LEKARSKIEJ.

Na nadzwyczajną sesję sejmową został zgłoszony rządowy projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o wykonywaniu praktyki lekarskiej, który podajemy poniżej:

Art. 1. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 września 1932 r. o wykonywaniu praktyki lekarskiej (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 712) wprowadza się zmiany następujące:

1) Po art. 5 dodaje się nowy art. 5a w brzmieniu następującym:

„(1) Minister Opieki Społecznej może, po wysłuchaniu opinii Naczelnej Izby Lekarskiej, zarządzić w drodze rozporządzenia zamknięcie na czas określony listy członków izby lekarskiej w poszczególnych okręgach lub miejscowościach.

(2) Minister Opieki Społecznej, zarządziwszy zamknięcie listy, może zezwalać na wpisywanie na nią ograniczonej liczby osób w określonych terminach i oznaczonych miejscowościach.

(3) W przypadku określonym w ust. poprzedzającym zarząd okręgowej izby lekarskiej z upływem oznaczonego terminu przedstawi Zarządowi Naczelnej Izby Lekarskiej wykaz osób zgłaszających się o wpisanie na listę członków izby lekarskiej, odpowiadającym warunkom wymaganym do wpisu na listę, wraz ze swoją opinią co do kolejności, w jakiej należałoby je wpisać, Zarząd Naczelnej Izby Lekarskiej dokona wyboru, biorąc pod uwagę osobiste warunki kandydatów, a w szczególności ich kwalifikacje zawodowe, zaśługi dla Państwa, wiek, stosunki materialne i rodzinne oraz węzły łączące ich z danym terenem.

(4) Odmowa wciągnięcia zgłaszającego się do wykazu ulega w terminie 14-dniowym od zawiadomienia zaskarżeniu do Zarządu Naczelnej Izby Lekarskiej. Decyzje Zarządu Naczelnej Izby Lekarskiej są ostateczne.

(5) Zamknięcie zapisów na listę członków Izby lekarskiej na podstawie ust. (1) nie dotyczy:

1) lekarzy w służbie państwowej, cywilnej i wojskowej,

2) lekarzy w służbie władz, zakładów i przedsiębiorstwach samorządu terytorialnego i związków międzykomunalnych, przedsiębiorstwach państwowych i instytucji ubezpieczeń społecznych — co do których wojewódzka władza administracji ogólnej stwierdzi, że określona praca ich w tej służbie jest niezbędna,

3) lekarzy, którzy po dniu 1 lipca 1938 r. osiedlili się i co najmniej 3 lata praktykowali w gminach wiejskich lub miejscowościach, określonych w spisie, ustalonym przez Ministra Opieki Społecznej.

Osoby wymienione w pkt. 1 i 2, obierające po wejściu w życie rozporządzenia wydanego na podstawie ust. (1), stałe miejsce wykonywania praktyki, w okręgach i miejscowościach, objętych tym rozporządzeniem, będą wpisywane na listę członków izby lekarskiej tylko na czas pełnienia służby, określonej pkt. 1 i 2.

(6) Zarząd Naczelnej Izby Lekarskiej może w przypadkach wyjątkowych, za zgodą Ministra Opieki Społecznej udzielić zezwolenia okręgowej izbie lekarskiej na wpisanie na listę zamkniętą określonej osoby, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia leczenia specjalistycznego w danej miejscowości, lub jeżeli idzie o lekarzy ponownie wpisywanych w tej samej izbie“.

2) Art. 6 otrzymuje brzmienie następujące:

„(1) Lekarz po uzyskaniu wpisu na listę członków izby lekarskiej obowiązany jest zawiadomić o zamiarze rozpoczęcia praktyki powiatową władzę administracji ogólnej, składając dowody swych uprawnień, oraz wskazując stałe miejsce (miejscowości) wykonywania praktyki i adres; władza ta wydaje lekarzowi zaświadczenie, stwierdzające prawo rozpoczęcia praktyki lekarskiej, z oznaczeniem miejsca stałego jej wykonywania.

(2) Po otrzymaniu zaświadczenia powiatowej władzy administracji ogólnej lekarz może rozpocząć praktykę, obierając sobie jako stałe miejsce jej wykonywania miejscowość wskazaną izbie lekarskiej i powiatowej władzy administracji ogólnej. Zmiana tego miejsca w obrębie tej samej izby lekarskiej jest dozwolona, jeżeli jednak lekarz zamierza przenieść stałe miejsce wykonywania praktyki lekarskiej do miejscowości objętej rozporządzeniem, wydanym na podstawie art. 5a ust. (1), przeniesienie takie może nastąpić tylko zgodnie z przepisami art. 5a.

(3) O zaprzestaniu praktyki w stałym miejscu, zmianach tego miejsca i adresu lekarz obowiązany jest w ciągu dni 7 zawiadomić powiatową władzę administracji ogólnej i okręgową izbę lekarską.

(4) Jeżeli lekarz zamierza wykonywać praktykę lekarską w drugim stałym miejscu na obszarze tej samej izby, powinien o tym zawiadomić okręgową izbę lekarską i powiatową władzę administracji ogólnej. Zarządowi okręgowej izby lekarskiej służy prawo umotywowanego sprzeciwu w ciągu miesiąca. Wykonywanie praktyki lekarskiej w dwóch stałych miejscach na obszarze różnych izb dozwolone jest tylko za zgodą obu izb. Jeżeli drugie stałe miejsce jest objęte rozporządzeniem, wydanym na podstawie art. 5a ust. (1) praktykę lekarską w tym drugim miejscu można wykonywać tylko zgodnie z przepisami art. 5a.

(5) Sprzeciw i odmowa zgody ulegają w tym terminie 14-dniowemu zaskarżeniu do Zarządu Naczelnej Izby Lekarskiej, którego decyzja jest ostateczna.

(6) Przepisom art. niniejszego nie podlegają lekarze wojskowi w zakresie czynności służbowych; ograniczeniom zaś wymienionym w ust. (4) z wyjątkiem ostatniego zdania, nie podlegają lekarze obowiązani do wykonywania swych czynności lekarskich w różnych miejscowościach na podstawie zleceń władz rządowych, samorządowych lub umów z instytucjami ubezpieczeń społecznych. O wykonywaniu jednak praktyki lekarskiej w dwóch lub więcej stałych miejscowościach również ci lekarze zawiadamiają okręgową izbę lekarską i powiatową władzę administracji ogólnej“.

Art. 2. (1) Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi ministrami.

(2) Upoważnia się Ministra Opieki Społecznej do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 września 1932 r. o wykonywaniu praktyki lekarskiej (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 712) z uwzględnieniem zmian, wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu i z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

U Z A S A D N I E N I E .

Celem ustawy jest wstrzymanie osiedlenia się lekarzy w miejscowościach, w których pomoc lekarska jest już wystarczająco zabezpieczona przez dotychczas osiadłych tam lekarzy i skierowanie lekarzy do miejscowości mniejszych, zwłaszcza wiejskich, gdzie dotychczas brak tej pomocy.

Postanowienia jednak art. 5a ust. (2), (5) i (6) dają możliwość dopuszczania wyjątkowo nowych lekarzy do wykonywania praktyki lekarskiej w miejscowościach objętych rozporządzeniem, wydanym na podstawie art. 5a ust. (1), tak z uwagi na ich osobiste warunki, jak i z uwagi na potrzeby władz rządowych, samorządu, instytucji ubezpieczeń społecznych oraz potrzeby ludności.

Zmiany art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 września 1932 r. mają na celu dostosowanie przepisów tego art. do warunków, które powstaną wskutek nowych przepisów art. 5a. Zmiany te upraszczają również sprawę rejestracji lekarzy rozpoczynających praktykę lekarską, gdyż zamiast dotychczasowej rejestracji w wojewódzkiej władzy administracji ogólnej pozostanie tylko zgłoszenie u powiatowej władzy administracji ogólnej.

ZWIĄZKI MIĘDZYKOMUNALNE W WOJEWÓDZTWIE
STANISŁAWOWSKIM NA TLE BUDŻETÓW
NA R. 1938/39.

Związki samorządowe w województwie stanisławowskim, ubogie na ogół w dostępne im źródła dochodowe, wykonują niektóre swe obowiązki przy pomocy subwencjonowania miejscowych organizacyj społecznych, a poza tym przez związki międzykomunalne. Rok temu utworzony został w Stanisławowie związek międzykomunalny dla popierania lotnisk i spraw turystycznych na terenie województwa pod nazwą „Karpaty Wschodnie“, a obecnie zanotować należy powołanie do życia nowego związku międzykomunalnego dla utrzymania zakładów zdrojowo - solankowych w Kosowie Huculskim.

Na ostatnim posiedzeniu Wydziału Wojewódzkiego w dn. 30 maja br. rozpatrywane były budżety tych związków na rok 1938/39 i w wyniku obrad budżety te zostały zatwierdzone.

Budżet związku międzykomunalnego „Karpaty Wschodnie“ opiera się głównie na subwencjach i składkach członkowskich, a więc przede wszystkim na składkach od związków samorządowych, które wynoszą łącznie z subwencją nadzwyczajną (3.000 zł) ogółem 25.550 zł, oraz na subwencjach od różnych instytucyj, jak Funduszu Pracy, Izby Przemysłowo - Handlowej, Urzędu Wojewódzkiego, wynoszących 15.860 zł.

Ponadto budżet związku przewiduje 2.520 zł z opłat od uczestników kursu hotelarsko - pensjonatowego, z podatku specjalnego od wynagrodzeń pracowników związku, a z własnego majątku tylko znikomą kwotę 20 zł. Ogólna więc suma budżetu związku na rok 1938/39 wynosi 45.030 zł i w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła o 18.026 zł.

Po stronie wydatków budżet przewiduje na zarząd ogólny 16.577 zł, w tym na wydatki osobowe 11.517 zł i na wydatki rzeczowe 5.060 zł. Uposażenia dyrektora związku i pracowników ogólnie - admin. są na ogół skromne, gdyż zamykają się od 100 zł miesięcznie dla maszynistki od 500 zł miesięcznie dla dyrektora; cały personel ogranicza się do dyrektora, sekretarza i maszynistki oraz woźnego, wynagradzanego po 20 zł miesięcznie.

Praca związku dzieli się na czynności przygotowawcze terenu lotniskowego, do których zaliczono prace ogrodnicze, w tym uposażenie inżyniera ogrodniczego 3.990 zł oraz na czynności z zakresu praktycznych wskazówek o prowadzeniu gospodarstwa domowego, na co prelimitowano 2.322 zł. Poza tym w tym dziale przewiduje budżet kwotę 6.000 zł na prowadzenie — jak w roku ubiegłym — kursu hotelarsko - pensjonatowego w Morszynie. Główną jednak działalnością związku, zwłaszcza w pierwszych latach jego istnienia, musi być i jest propaganda, na którą też przewidziano na rok 1938/39, 14.686 zł, w tym na wydawnictwo broszur propagandowych 8.120 zł i na zorganizowanie biura propagandowego w Warszawie 2.400 zł. Uposażenie referenta propagandowego wynosi 100 zł miesięcznie.

Jak widać z tego budżet związku „Karpaty Wschodnie“ jest na ogół skromny i chociaż w sumie zawiera dość duże wydatki osobowe, to niewątpliwie

są one konieczne, gdyż charakter działalności tej placówki jest taki, że wymaga przede wszystkim umiejętności i żmudnej pracy propagandowej i to oczywiście głównie poza terenem województwa.

Budżet związku międzykomunalnego dla utrzymania zakładów zdrojowo - solankowych w Kosowie Huculskim — obejmuje plan działalności gospodarczej związku w pierwszym roku jego istnienia i oczywiście dlatego nie można wiele o nim powiedzieć.

Cyfrowo przedstawia się ten budżet następująco:

Dochody związku przewidziane zostały w ogólnej sumie 52.342 zł, w tym nadzwyczajne 32.577 zł, a zwyczajne 19.765 zł. Ponieważ wydatki nadzwyczajne wynoszą 35.278 zł, przeto z wpływów zwyczajnych przeznacza budżet na inwestycje 2.701 zł.

Dochody nadzwyczajne składają się z udziałów nadzwyczajnych członków związku, a mianowicie: Powiatowego Związku Samorządowego w Kosowie — 8.000 zł, miasta Kosowa — 8.000 zł, gminy wiejskiej — Kosów Stary — 4.000 zł i gminy Sokółówka — 4.000 zł.

Ponadto przewidziano zaciągnięcie pożyczki długoterminowej w jednej z instytucyj kredytowych w kwocie 8.000 zł.

Dochody zwyczajne najwyższe mają dać łazienki — 11.296 zł, następnie inhalatornia — 3.968 zł, park zakładowy 1.200 zł oraz z subwencji przewiduje związek od miasta Kosowa 1.000 zł, Wydziału Powiatowego — 800 zł (na propagandę) i od gminy Kosów Stary 200 zł.

W wydatkach inwestycyjnych projektuje związek przebudowę łazienek i ich urządzenie kosztem 19.276 zł, następnie przebudowę i urządzenie inhalatorni kosztem 5.088 zł, przebudowę kasyna i urządzenie w nim restauracji kosztem 5.814 zł, na urządzenia sportowe 1.500 zł, oraz na urządzenie parku zakładowego 3.600 zł.

W wydatkach zwyczajnych przewidziano kredyty na utrzymanie wymienionych wyżej urządzeń w sumie 15.734 zł, a na zarząd ogólny 1.330 zł, w tym wydatki osobowe 1.080 zł.

Na ile budżet ten jest realny zarówno po stronie dochodów, jak i rozchodów, okaże się oczywiście w wykonaniu. Dziś trudno byłoby wnosić jakiegokolwiek uwagi i zastrzeżenia i raczej należy oczekiwać, że związek dołoży starań, aby zakreślony program prac na r. 1938/39 został całkowicie zrealizowany.

ORGANIZACJA PRACY LETNISKOWEJ
W WOJEWÓDZTWIE LWOWSKIM.

Półtoraroczna praca Związku Powiatów R. P. w zakresie letniskowym na terenie województwa lwowskiego, która wyraziła się w zorganizowaniu terenu, a więc uruchomieniu 8 powiatowych komisji letniskowo - turystycznych oraz 17 gminnych, doprowadziła ostatecznie do powstania ogólnowojewódzkiej organizacji letniskowej w postaci „Związku letniskowo - turystycznego Bieszczady powiatów i gmin województwa lwowskiego“.

Konstytucyjne zebranie tego związku odbyło się 4-go kwietnia br. przy licznych udziałach przedstawicieli

wszystkich zainteresowanych wydziałów powiatowych i gmin o charakterze lotniskowym.

W zebraniu tym wzięli udział również delegaci Związku Powiatów R. P. z Warszawy.

Zebranie zagał przewodniczący komisji organizacyjnej i delegat Urzędu Wojewódzkiego Lwowskiego inż. Franciszek Szczygieł, po czym przewodnictwo objął inż. Tadeusz Wereszczyński.

Przyjęty na tym zebraniu statut związku przewiduje, że członkami zwyczajnymi mogą być powiatowe związki samorządowe, gminy miejskie i wiejskie, gromady i uzdrowiska, zainteresowane ruchem lotniskowym, zimowiskowym i turystycznym, organa samorządu gospodarczego oraz wszelkie osoby prawne, działające w tej dziedzinie, członkami zaś nadzwyczajnymi również i osoby fizyczne.

W wyniku wyborów prezesem obrany został inż. Tadeusz Wereszczyński, na członków zarządu wybrano przewodniczącego wydziału powiatowego w Sanoku starostę Wojciecha Buciora, członka wydziału powiatowego w Lesku inż. Bohdana Juścińskiego, wiceprezydenta miasta Borysławia inż. Władysława Kobaka, wójta gminy Wiśniowa dr Jana Mycielskiego, delegata P. T. K., inż. Zenona Łyszyka (wiceprezes), przewodniczącego wydziału powiatowego w Turce, starostę Izidora Wagnera (wiceprezes), członka wydziału powiatowego w Samborze inż. Zygmunta Wilmowskiego oraz burmistrza miasta Turki Wiktora Wysoczańskiego.

Z urzędu weszli do zarządu: naczelnik wydziału samorządowego urzędu wojewódzkiego lwowskiego dr Marcin Serafin oraz delegat Związku Powiatów R. P.

Wysokość składek dla członków uchwalono w następującej skali:

a) dla powiatowego związku komunalnego 300 zł, b) dla miasta wydzielonego 200 zł, c) dla miasta niewydzielonego 100 zł, d) dla gminy wiejskiej 50 zł, e) dla gromady lotniskowej z frekwencją ponad 1000 osób 100 zł, a za każde 500 osób ponad 1000 dolicza się 100 zł, f) dla gromady z frekwencją od 200 do 1000 osób 50 zł, g) dla gromady z frekwencją od 50 do 200 osób 25 zł, h) dla osób prywatnych (przedsiębiorstw, związków gospodarczych itp. wg uznania zarządu 12 do 50 zł, i) dla związków turystyki czynnej 12 zł, j) dla innych osób fizycznych 6 zł.

Jako pierwsze prace związku „Bieszczady“ zanotować wypada przeprowadzenie w Przemyśle trzydniowego kursu dla samorządowych działaczy lotniskowych powiatowych i gminnych, który odbył się w dniach 27, 28 i 29 maja br.

Na program kursu złożyły się następujące wykłady: Znaczenie gospodarcze ruchu lotniskowego. Rola i zadania komisji lotniskowych. Biuro informacyjno-kwaterunkowe i propaganda lotniska — ref. Zw. Powiatów Karol Wójciewski, Plan zabudowania i regulacja lotniska — inż. Zbigniew Wzorek, Zaopatrzenie lotniska w wodę (studnie, baseny itp.) oraz kanalizacja — inż. Zbigniew Kajetanowicz, Zadrzewienie i upiększenie lotnisk — ref. Zw. Powiatów Michał Kordus, Zabezpieczenie lotniska przed chorobami (zwłaszcza zakaźnymi) — dr Armatys, Urządzenia sportowe, Budowa nowego domu wiejskiego i przystosowanie go do celów lotniskowych. Przebudowa domu starego — inż. Roman Chrystowski, Apropozycja i zaopatrzenie lotniska w wyroby przemysłowe

we — inż. Jul. Abrystowski, Sprawy lotniskowe w budżetach samorządowych — insp. Chmarzyński, Zabudowania gospodarskie oraz wymogi higieniczne i sanitarne gospodarstwa lotniskowego — inż. Tadeusz Ciepielewski, Urządzenie wnętrza domu wiejskiego dla celów lotniskowych oraz rola kobiety. Ogród warzywny, kwiatowy, sad. Zaopatrzenie spiżarni. Przygotowanie, przechowanie, przeróbka i sprzedaż produktów własnych — insp. Janina Kulza.

Frekwencja na kursie wyraziła się w liczbie 24 słuchaczy i słuchaczek.

Poza tym w celu zinwentaryzowania braków i potrzeb miejscowości lotniskowych, potrzebnego dla ustalenia planu pracy związku, rozpoczęto komisyjne objazdy miejscowości lotniskowych województwa.

W dniach 8, 9, 10 i 11 maja dokonano przy udziale delegatów Zw. Powiatów objazdu lotnisk w powiatach: drohobyckim, samborskim i turczańskim, zwiędzając i badając potrzeby 13 miejscowości lotniskowych tych powiatów.

Wśród szeregu pilnych spraw uznano za ważną sprawę ochrony przyrody oraz upiększenie lotnisk, przez umiejętne ich zadrzewienie i ukwiecenie. Postanowiono też w najbliższym czasie zaangażować do związku fachowca, architekta ogrodnika.

Poza tym porozumiano się z czynnikami międzynarodowymi w sprawie dokonania zdjęć lotniczych miejscowości lotniskowych w Bieszczadach, aby uzyskać materiał dla opracowania planów regulacyjnych tych osiedli.

RADIOFONIZACJA POW. GOSTYŃSKIEGO (WOJ. POZNAŃSKIE).

Rada Powiatowa w Gostyniu postanowiła na wniosek Wydziału Powiatowego przeznaczyć z sum należnych z tytułu likwidacji udziału w Radio Poznańskim kwotę zł 7.200,— na radiofonizację powiatu oraz 300 zł na zakup udziału w Sp. Akc. dla Elektryfikacji Okręgu Poznańskiego.

SPRAWA SZKOŁY ROLNICZEJ W POW. SOCHACZEWSKIM. (WOJ. WARSZAWSKIE).

Najpierw rolnicy pow. sochaczewskiego na zebraniu gospodarczym w lutym r. b. powzięli uchwałę o podwyższenie o 10% dodatku komunalnego do państwowego podatku gruntowego na r. 1938-39, aby uzyskać fundusze na budowę niższej szkoły rolniczej w powiecie.

Potem wniosek ten zjawiał się na Radzie Powiatowej. Przy jednym tylko głosie wstrzymującym Rada Powiatowa powzięła uchwałę podnieść dodatek komunalny do podatku gruntowego z 26% na 36%, przeznaczając nadwyżkę właśnie na budowę szkoły rolniczej.

ZIEMIA BOCHEŃSKA NA DOZBROJENIE ARMII.

W dniu 2 czerwca b. r. na zebraniu Komitetu Obywatelskiego Ziemi Bocheńskiej złożonego z przedstawicieli duchowieństwa, wojska, rolnictwa, świata pracy, przemysłu, handlu, organizacji gospodarczych i społecznych powiatu bocheńskiego

uchwalono zebrać 50,000 zł na kupno sprzętu dla armii. Wręczenie broni nastąpi w dniu Święta Niepodległości 11 listopada b. r.

Na przewodniczącego Komitetu wybrano Starostę Władysława Pałosza. Znamiennym jest, że w posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele wszystkich warstw społeczeństwa ziemi bocheńskiej bez względu na przekonania polityczne, a rolnicy i górnicy bocheńscy wyrazili w pierwszej linii gotowość opodatkowania się na rzecz dozbudowania armii.

ZAGADNIENIE POMOCY POŁOŻNICZEJ NA WSI.

Z ramienia Min. R. i R. R. (Biuro Komitetu do Spraw Kultury Wsi) zwołana została wstępna konferencja w celu omówienia zagadnienia pomocy położniczej dla ludności wiejskiej.

W konferencji wzięły udział przedstawicielki Centralnej Organizacji Kół Gospodyń Wiejskich, podkomisji opieki dla dzieci zorganizowanej przy biurze Komitetu oraz kilku znawców spraw samorządu terytorialnego.

W toku dyskusji omówiono możliwości finansowe zw. sam. w wspomnianej dziedzinie, ustalając, iż organizacja pomocy położniczej winna znajdować się w sferze prac powiatowych związków samorządowych, gminy wiejskie bowiem finansowo i organizacyjnie zadania tego zdaniem uczestników konferencji zrealizować nie potrafią.

Wskazano jest wprowadzenie pośredniego przymusu korzystania z opieki akuszerki gminnych na wzór tego, co spotykamy w woj. zachodnich, a mianowicie, że każda osoba wezwana do położnicy powinna pod rygorem kary wezwać akuszerkę gminną danego rejonu. Uznano w końcu za bardzo pożądane, aby ośrodki zdrowia dysponowały obok higienistek również i akuszerkami.

W końcu uczestnicy konferencji doszli również do przekonania, że ew. subwencje udzielone na cele zorganizowania pomocy położniczej ze strony władz rządowych niewątpliwie wywołałyby w zw. sam. bardzo żywy oddźwięk i zrozumienie przede wszystkim w tej postaci, iż i ze swej strony samorządy dałyby na realizację wspomnianego zagadnienia poważniejsze dotacje.

POŁOŻENIE ROLNICTWA W I KWARTALE 1938 R.

Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen w następujący sposób charakteryzuje sytuację rolnictwa w I kwartale 1938 r.:

Sytuacja artykułów rolnych na rynkach światowych kształtowała się z jednej strony pod wpływem powiększających się zapasów zbóż, zwłaszcza pszenicy, na skutek korzystnych zbiorów, z drugiej zaś — pod wpływem zmniejszonego zapotrzebowania Stanów Zjednoczonych, które w bież. roku wystąpiły jako poważny eksporter. Zmniejszone zapotrzebowanie na zboża, głównie żyto, wykazują kraje skandynawskie i bałtyckie oraz Dania, naskutek dobrych urodzajów. W zakresie cen zbóż panuje tendencja niżkowa.

Lepiej przedstawia się sytuacja na rynkach

zwierzęcych. Ceny bekonów polskich w Londynie wykazują w ostatnich miesiącach wzrost (4,5% w porównaniu do IV kw. ub. r.). Mniej pomyślnie kształtuje się sytuacja trzody na rynku wiedeńskim, gdzie towar mięsny wykazuje tendencję lekko niżkową.

Rozszerzono eksport artykułów zwierzęcych do Anglii i Niemiec. Dla tych artykułów natomiast, gdzie jako odbiorca figurują Stany Zjednoczone (szynki), sytuacja się przedstawia niepomyślnie. To samo dotyczy Francji.

Ceny masła na giełdzie londyńskiej utrzymują się, choć z tendencją niżkową, na poziomie wyższym niż w roku ubiegłym, za wyjątkiem masła duńskiego. Z dwóch głównych importerów masła, Anglia wykazuje zmniejszenie zapotrzebowania, odwrotnie — Niemcy, gdzie chłonność rynku jest większa.

Również ceny jaj wykazują tendencję niżkową, na głównych rynkach: londyńskim i berlińskim.

Pomyślnie zapowiada się sytuacja światowa na rynkach trzody chlewnej ze względu na spadek pogołowia w wielu krajach.

Sytuacja ogólnie - gospodarcza kraju kształtowała się dla rolnictwa pomyślnie. Wzrost zatrudnienia i wzrost płac potęgują pojemność rynku na artykuły rolne. Niemniej sytuacja rolnictwa uległa pogorszeniu.

Ilościowa podaż zbóż utrzymywała się naskutek nieurodzaju na niskim poziomie. Zmniejszeniu również uległy obroty zwierzętami. Wystąpiła wyraźnie niżkowa tendencja cen artykułów rolnych w związku z kształtowaniem się sytuacji na rynkach światowych i liczeniem się przejściowo z koniecznością podjęcia eksportu zbóż. Na kształtowanie się sytuacji wpływają także perspektywy co do najbliższych zbiorów. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego zasiewy pszenicy wzrosły o 1,2%, a żyta o 2,8% w porównaniu z rokiem zeszłym.

Najważniejsze ograniczenie podaży wykazuje pszenica i owies, natomiast podaż jęczmienia jest wyższa niż w 1937 r., a żyta — dorównywała w styczniu zeszłorocznej. Na podstawie danych obrotów giełdowych oraz załadunków kolejowych spadek obrotów zbożami w I kw. r. b. szacuje się na 12 — 15% w porównaniu do I kw. 1937 r.

Podaż zwierząt, która dla bydła rogatego jeszcze w styczniu r. b. nosiła cechy wyprzedaży, ulega w następnych miesiącach skurczeniu i zniża się do poziomu zeszłego roku. Również ustąpiło zjawisko wyprzedaży trzody chlewnej.

Zahamowaniu uległo przegrupowywanie naszego eksportu z artykułów roślinnych na rzecz artykułów hodowlanych. Przede wszystkim zniesiono pod naciskiem przejściowo wzrastającej podaży zbóż i niżkujących cen zakaz wywozu zbóż. Fakt ten nie ujawnił się jednak wyraźnie po stronie eksportu zbożowego. Wywóz jęczmienia odbywał się nadal mniej więcej w tych samych rozmiarach, co w okresie jesiennym, utrzymując się na poziomie o 1/3 niższym niż w ubiegłym roku. żyto nie wytrzymało jeszcze kalkulacji eksportowej i nie ukazało się w wywozie. Rozpoczął się jedynie w skromnych rozmiarach eksport owsa.

Pewnemu pogorszeniu uległa sytuacja na odcinku eksportu artykułów zwierzęcych. Stale do końca 1937 r. wzrastająca tendencja rozmiarów tego wywozu doznała w I kw. rb. załamania. W porównaniu do IV kw. 1937 wartość wywozu zwierzęcego spadła o 12%, głównie w zakresie wywozu trzody oraz przetworów wieprzowych. Jednak w porównaniu z I kw. 1937 r. wartość wywozu zwierzęcego jest wyższa.

Zwiększenie się wywozu zwierzęcego i zmiany, jakie się dokonały, są prawie wyłącznie następstwem zmian na odcinku produkcji. Mianowicie po okresie nadmiernej podaży zwierząt w drugim półroczu 1937 r., nastąpił powrót do bardziej normalnej podaży.

Ogólnie spadek wartości wywozu artykułów rolnych wynosi w stosunku do ostatniego kwartału 1937 r. 15,5%, a do I kw. 1937 r. — 22%.

Kwartał I r. b. charakteryzowała zniżkowa tendencja cen prawie wszystkich najważniejszych artykułów rolnych. Zniżką nie zostały objęte ceny zwierząt użytkowych (konie, bydło) oraz ceny masła, które osiągnęły dawno nienotowany poziom wskutek wzmoczonego eksportu i zmniejszenia pogloba krów.

Ogólny wskaźnik cen artykułów rolnych, po wyeliminowaniu wahań sezonowych, wynosił przeciętnie w I kw. 1938 r. 48 (1928 r. = 100), wykazując spadek w porównaniu z I kw. 1937 r. o 4%, a z IV kw. tegoż roku o 2,3%.

Zamieszczony w biuletynie Inst. Badania Konunktury i Cen wykres wskaźników cen hurtowych

artykułów, sprzedawanych i nabywanych przez rolników, ilustruje zagadnienie t. zw. nożyc. Od połowy 1937 r., gdy zwarcie nożyc osiągnęło najwyższe nasilenie, obserwuje się zjawisko ponownego rozwierania się nożyc wskutek spadku cen artykułów rolnych przy względnej stabilizacji cen artykułów przemysłowych.

Przybliżone szacunki wpływów ze sprzedaży zbóż głównych oraz zwierząt rzeźnych wskazują na obniżenie się wpływów w porównaniu do IV kw. 1937 r. W porównaniu do I kw. 1937 r. wpływy wykazują nieznaczny spadek, co po uwzględnieniu innych gałęzi produkcji pozwala wnioskować, że poziom wpływów nie spadł poniżej cyfr z tego okresu.

Wyraźne ożywienie utrzymuje się nadal na odcinku zbytu nawozów sztucznych. Poziom spożycia nawozów w bieżącym sezonie przekroczy znacznie spożycie zeszłoroczne. Również ożywienie wykazuje rynek maszyn rolniczych. Wskaźnik inwestycji maszynowych w rolnictwie wykazuje wzrost w porównaniu do IV kw. 1937 r. o 21%, a w porównaniu do I kw. 1937 o 30%.

FINANSOWA POMOC SAMORZĄDU DLA POLICJI PAŃSTWOWEJ.

Dla ilustracji rozmiaru i różnorodności świadczeń samorządu na rzecz urzędów administracji rządowej warto przytoczyć przykład kilkudziesięcioletniego wydatku z funduszy samorządu jednego z powiatów wojew. zachodnich na kupno samochodu dla powiatowej komendy policji państwowej.

Wiadomości zagraniczne

UMOWA W SPRAWIE WSPÓŁPRACY W ZAKRESIE ZWALCZANIA GRUŹLICY W NIEMCZECH. Niemiecki Związek Gmin, (Deutscher Gemeindetag) zawarł umowę ze Związkiem Krajowych Zakładów Ubezpieczeń (Reichsverband Deutscher Landesversicherungsanstalten), w sprawie zwalczania gruźlicy na terenie Rzeszy.

Jak wiadomo, Rzesza Niemiecka nie posiada dotychczas specjalnej ustawy o zwalczaniu gruźlicy i sprawą tą zajmują się związki samorządowe, ubezpieczenia społeczne i towarzysztwa przeciwgruźlicze — każda z wymienionych instytucji w swoim zakresie.

Zanim przejdziemy do omówienia szczegółów zawartej umowy, musimy podać kilka słów o organizacji opieki społecznej w związkach samorządowych, gdyż właśnie na nich ciąży obowiązek pokrywania kosztów leczenia ubogich chorych, którzy nie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu, na wypadek niezdolności do zarobkowania lub na starość. Sprawami opieki społecznej zajmują się specjalne korporacje prawa publicznego tzw. związki opieki społecznej (Fürsorgeverbände), które ustala zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem z 1924 każdy kraj związkowy. Według ustawy o opiece społecznej Rzeszy istnieją dwójakiego rodzaju związki opieki społecznej: krajowe (Landesfürsorgeverbände) i powiatowe (Bezirksfürsorgeverbände). W każdym kraju związkowym może istnieć jeden lub kilka krajowych związków opieki społecznej, a liczbę powiatowych związków opieki społecznej ustala również każdy kraj związkowy dla siebie. W Prusach powiatowe związki samorządowe i miasta wydzielone stanowią zarazem powiatowe związki opieki społecznej, przy czym m. Berlin jest zarazem krajowym, jak i powiatowym związkiem opieki społecznej.

Według umowy krajowe zakłady ubezpieczeń społecznych zgodnie z wytycznymi, ustalonymi w Saarbrücken, a o których

wspomniemy później, celem niedopuszczenia do inwalidztwa oraz do rozszerzania się gruźlicy, przyjmują na siebie od 1 stycznia 1938 r. wszystkie koszty leczenia chorych na wszelkiego rodzaju gruźlicę, a mianowicie: a) ubezpieczonych, b) nieubezpieczonego małżonka(kę) ubezpieczonego, c) wdowców i wdowy ubezpieczonych, d) nieubezpieczone chore dzieci na gruźlicę i sieroty po ubezpieczonych do 21 roku życia, e) innych nieubezpieczonych chorych, pozostających jako krewnych na wyłącznym utrzymaniu ubezpieczonego. Wyżej wymienione kategorie osób mogą być przyjęte na leczenie na koszt ubezpieczalni krajowej po przedstawieniu dowodu przynależności do ubezpieczalni (ubezpieczony, małżonek, ojciec rodziny itd.) bądź też po udowodnieniu, że podlega obowiązkowi ubezpieczenia od inwalidztwa. Ubezpieczalnie nie będą przyjmowały na leczenie tych chorych na gruźlicę, którzy ubezpieczyli się tylko dla uzyskania świadczeń ubezpieczeniowych (fikcyjne ubezpieczenie). Za chorych na gruźlicę kości ubezpieczalnie będą pokrywały pełne koszty leczenia przez okres 6 miesięcy, w wyjątkowych zaś wypadkach i dłużej, o ile można liczyć na dodatnie wyniki leczenia.

Powiatowe i krajowe związki opieki społecznej, a więc pow. zw. sam., miasta wydzielone i kraje związkowe w myśl zawartej umowy będą przeznaczały na cele zwalczania gruźlicy w dopuszczalnych granicach ustawowych te same sumy, jakie dotychczas na ten cel wydatkowały, a w miarę swych możliwości finansowych będą dążyły do zwiększenia w swych budżetach sum na cele walki z gruźlicą. Ponadto powiatowe związki opieki społecznej w razie potrzeby zwrócą większą niż dotychczas uwagę na sprawę leczenia gruźlików nieubezpieczonych oraz mniej zamożnych, przeznaczając na ten cel znaczniejsze sumy, wreszcie przedsięwzięć odpowiednie środki zaradcze dla izolowania nieuleczalnie chorych na gruźlicę. Powiatowe związki opieki społecznej będą ściśle przestrzegały

przepisów o dochodzeniu i egzekwowaniu kosztów leczenia chorych na gruźlicę, do których pokrycia w myśl obowiązujących ustaw są obowiązane osoby fizyczne lub prawne.

Celem szybkiego przekazania chorego do zakładu leczniczego oraz celem planowego obłożenia znajdujących się do dyspozycji łóżek dla gruźlików umawiające się strony uważają za niezbędne ustalenie dla każdego okręgu krajowego zakładu ubezpieczeń jednej placówki, do której będą kierowane wszystkie sprawy chorych na gruźlicę, wymagających leczenia w zakładach. Równocześnie przy każdym powiatowym związku opieki społecznej wszystkimi sprawami, związanymi z zwalczaniem gruźlicy, będzie zajmował się specjalny dział administracyjny. Dla przyspieszenia i jednakowego opracowania wniosków w sprawie przesłania chorych do leczenia powstaje przy każdym powiatowym związku opieki społecznej na mocy wzajemnego porozumienia referat, obejmujący swą działalnością teren powiatowego związku opieki społecznej, który będzie się zajmował tylko dostarczaniem do stawianych wniosków w sprawie leczenia niezbędnych dokumentów, jak np. świadectwo lekarskie, zobowiązanie do pokrywania kosztów leczenia itp. Referat ten będzie miał następujące zadania:

1) Jeśli krajowy zakład ubezpieczeń (ubezpieczalnia krajowa) ponosi pełne koszty leczenia, referat kieruje wniosek wraz z załącznikami do odpowiedniego krajowego zakładu ubezpieczeń. Jakże załączniki należy dołączyć do wniosku, umowa pozostawia to do umowy między każdym powiatowym związkiem opieki społecznej, a zakładem ubezpieczeń.

2) W wypadku, gdy zachodzi wątpliwość, kto ma pokryć koszty leczenia oraz gdy niezbędnych dowodów i załączników do wniosku nie można zebrać w ciągu trzech dni, referat kieruje wniosek o przyjęcie na leczenie do okręgowej placówki rozdzielczej dla danego krajowego zakładu ubezpieczeń celem natychmiastowego skierowania chorego do zakładu leczniczego. Do wniosku winien referat powiatowego związku opieki społecznej dołączyć zobowiązanie tegoż związku do pokrywania kosztów leczenia za chorego na cztery tygodnie z zastrzeżeniem prawa dochodzenia zwrotu kosztów od osoby zobowiązanej do ich pokrycia.

3) W sprawie osób, chorych na gruźlicę, a nie posiadających środków do opłacenia kosztów leczenia, za które w myśl ustawodawstwa o opiece społecznej koszty leczenia winien pokryć krajowy lub powiatowy związek opieki społecznej, referat tegoż związku przesyła wniosek na leczenie do okręgowej placówki rozdzielczej z wiążącym zobowiązaniem, że pełne koszty leczenia pokryje powiatowy związek opieki społecznej.

4) Za nieubezpieczone osoby i nie posiadające dostatecznych środków do pokrycia kosztów leczenia gruźlicy pełne koszty leczenia będzie pokrywał powiatowy związek opieki społecznej z zastrzeżeniem dochodzenia zwrotu całości lub części kosztów na osobach trzecich.

Do umowy zostały włączone wytyczne, uchwalone w Saarbrücken w sprawie zwalczania chorób społecznych, które to wytyczne obowiązują krajowe zakłady ubezpieczeń od inwalidztwa. Postanowienia wytycznych z Saarbrücken nieco ograniczają świadczenia na rzecz ubezpieczonych od inwalidztwa w wypadkach ich zachorowania na gruźlicę. A więc krajowe zakłady pokrywać będą pełne koszty leczenia ubezpieczonych chorych na gruźlicę tylko w wypadkach, gdy choremu można będzie przywrócić zdolność do zarobkowania oraz gdy ubezpieczony chory na gruźlicę przebył w ubezpieczeniu 100 tygodni składowych. Zamożniejsi ubezpieczeni — chorzy na gruźlicę, muszą pokrywać z własnych funduszy część kosztów leczenia, resztę zaś pokrywają krajowe zakłady ubezpieczeń. Za niedostatecznie ubezpieczonych młodocianych do 21 roku życia krajowe zakłady pokrywają 2/3 kosztów, za młodocianych od 21 — 24 roku życia — 1/2 kosztów, przy czym brakująca część kosztów winna być krajowym zakładom ubezpieczeń od inwalidztwa zwrócona.

Szczegółów wytycznych, ustalonych w Saarbrücken, nie będziemy przytaczali w całości, zaznaczyć jednak musimy, że zarówno ubezpieczalnie krajowe jak i związki samorządowe, zrzeszone w Niemieckim Związku Gmin, wykazały maksimum wysiłków i dobrej woli w dążnościach do zwalczania tak strasznej w swych skutkach kłęski społecznej, jaką jest gruźlica. Zawarte porozumienie świadczy o wielkim wyrobieniu społeczeństwa niemieckiego, które nie czekając na specjalną ustawę o zwalczaniu gruźlicy, drogą współpracy instytucji prawa publicznego mobilizuje swe siły i środki, nie widząc w nalożeniu na się nowych obowiązków żadnych uszczupień dotych-

czasowych swych uprawnień. Przykład, godny do naśladowania, zwłaszcza u nas, gdzie współpracy między związkami samorządowymi z ubezpieczeniami społecznymi w żaden sposób doprosić się nie można.

OPIEKA NAD RODZINAMI NA WSI. Jeden z powiatowych związków sam. w Niemczech (Rothenburg), liczący około 89.000 mieszkańców, posiada na swym terenie dla celów opieki społecznej i zdrowotnej nad rodzinami na wsi 8 higienistek, z których 4 pozostają na etacie państwowego urzędu zdrowia, 3 na etacie pow. zw. sam., a jedna na etacie Niemieckiego Czerwonego Krzyża. Ponieważ każda z tych higienistek wykonywała tylko prace, zlecone jej przez swoją instytucję, dochodziło nieraz w terenie do dublowania pewnych czynności, co odbywało się nieraz ze szkodą dla interesu publicznego. By pracę w terenie usprawnić i skoordynować, wydział powiatowy zawarł umowę z państwowym urzędem zdrowia, na mocy której teren powiatu został podzielony dla spraw opieki zdrowotnej i społecznej nad rodzinami na wsi na okręgi. Na czele każdego okręgu stoi higienistka, która wykonuje czynności, zlecone jej przez państwowy urząd zdrowia i wydział powiatowy. Jakże czynności i w jakim terminie ma dana higienistka w swym okręgu wykonywać, zostaje ustalone na podstawie każdorazowego wzajemnego porozumienia ustalone między wydziałem powiatowym a państwowym urzędem zdrowia. Wszystkie higienistki, pozostając nadal na dotychczasowych etatach i pobierając nadal te same, co i dotychczas uposażenie (bez żadnych specjalnych dodatków samorządowych), podlegają służbowo tej władzy, z ramienia której dana czynność wykonują, a więc bądź wydziałowi powiatowemu, bądź państwowemu urzędowi zdrowia.

WŁOSKA USTAWA O UTWORZENIU GMINNYCH URZĘDÓW OPIEKI SPOŁECZNEJ z dn. 3.VI.1937 przewiduje powołanie tych instytucji we wszystkich gminach całego królestwa dla spraw opieki nad poszczególnymi osobami i całymi rodzinami, znajdującymi się w szczególnie ciężkim położeniu materialnym. Gminnym urzędem opieki społ. zarządza wydział, w skład którego wchodzi burmistrz jako przewodniczący, przedstawiciel partii faszystowskiej, mianowany przez sekretarza partii, sekretarka związku kobiet faszystowskich, 4 przedstawicieli korporacji w gminach do 20 tys. mieszkańców, 6 — w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców, a 8 — w gminach powyżej 100 tys. mieszkańców. Przedstawiciele korporacji mianuje prefekt na wniosek tych korporacji na przeciąg czterech lat. Dla skuteczniejszego wykonywania swych prac przedstawiciele korporacji muszą być stałymi mieszkańcami gminy, w której wchodzi w skład wydziału gminnego urzędu opieki społecznej. Wydział urzędu opieki społecznej miasta Rzymu składa się z gubernatora Rzymu jako przewodniczącego, z przedstawiciela partii faszystowskiej, wicesekretarki związku kobiet faszystowskich m. Rzymu i 8 przedstawicieli korporacji, mianowanych przez ministra spraw wewnętrznych.

Gminny urząd opieki społecznej czerpie środki na wykonywanie swych zadań z dochodów ze swego majątku i z dochodów różnych zakładów opiekuńczych i fundacji dobroczynnych oraz z dotacji, której wysokość corocznie dla każdej prowincji ustala minister spraw wewn., a które następnie prefekt dzieli między poszczególne gminne urzędy opieki społecznej. Ponadto gminne urzędy opieki społecznej mogą otrzymywać subwencje od prowincji, gmin oraz od publicznych i prywatnych przedsiębiorstw.

Z dn. 1 lipca 1937 rozwiązuje się we wszystkich gminach Związek „Caritas“, a wszystkie zadania, jakie dotychczas w myśl obowiązujących ustaw ciążyły na Związku „Caritas“, przechodzą na gminny urząd opieki społecznej. Również cały majątek oraz urządzenia opieki społecznej tegoż związku przechodzą na własność gminnego urzędu opieki społecznej. Po upływie jednego roku od chwili wejścia w życie ustawy nastąpi na wniosek ministra spraw wewn. przekazanie gminnemu urzędowi opieki społecznej wszystkich zakładów opieki społecznej oraz innych urzędów z zakresu opieki, które dotychczas stanowiły własność danej gminy; całokształt spraw opieki społecznej z tą chwilą będzie należał całkowicie do zakresu działania gminnego urzędu opieki społecznej. Przeciw tej decyzji gminie nie przysługuje prawo odwołania ani w drodze postępowania administracyjnego, ani sądowego.

Po upływie roku od daty wejścia w życie ustawy może na wniosek ministra spraw wewn. mocą rozporządzenia królewskiego nastąpić decentralizacja z autonomiczną administracją wszystkich urzędów i zakładów, które były dotychczas

administrowane przez związek „Caritas“, a które służyły dla celów wykonywania bezpośredniej lub pośredniej opieki społecznej, jak np. szpitale, przytułki, sierocińce, domy dla nieuleczalnie chorych, kalek i ułomnych itd.

Gminny urząd opieki społecznej jest obowiązany przedkładać corocznie sprawozdanie do dn. 30 czerwca z dochodów i wydatków oraz preliminarz budżetowy na rok następny.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 9.VI. 1938 r.).
 1 dol. St. Zjedn. — 5.30 zł
 100 frank. szwajc. — 121.10 zł.
 1 funt. szterl. — 26.30 zł.
 100 frank. franc. — 14.76 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
 W dn. 9.VI. 1938 r. Warszawa.
 Zyto 21.25 — 21 50 zł.
 Pszenica 27.25 — 28 25 zł.
 Jęczmień 17.75 — 18.75 zł.
 Owies 20.75 — 22.75 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Jeden z Zarządów Miejskich zapytuje:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w roku 1937 zakupił w mieście będącym uzdrowiskiem, dwie willę wraz z umeblowaniem. Obecnie w willach tych przebywają członkowie Zakładu Ubezpieczeń.

Do roku 1937 z will tych wpływało przeszło 1000 złotych podatku hotelowego za sezon. Obecnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmawia zapłaty podatku hotelowego.

Czy należy się podatek hotelowy od Zakładu Ubezpieczeń, jeżeli zaś nie należy się, to na jakiej podstawie prawnej?

Odpowiedź: Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 11.VIII.1923 r. o tymczas. uregul. fin. komun. miasta mogą pobierać podatek za zajmowanie lokali lub ich części w hotelach, pensjonatach, pokojach umeblowanych, gospodach, zajazdach lub domach noclegowych, czyli t. zw. podatek hotelowy, który obciąża osoby, korzystające z lokali lub ich części. Jak więc z treści tego postanowienia wynika, podatek powyższy dotyczy przedsiębiorstw hotelowych (wyrok N.T.A. z dn. 13.VI.1929 r. L. rej. 3310/27).

Z drugiej strony na podstawie art. 56 ustawy z dnia 28.III.1933 r. (D. U. R. P. Nr 51, poz. 396) do zakresu działania Z. U. S. (Zakładu Ubezpieczenia na wypadek choroby) należy między innymi prowadzenie własnych zakładów sanitarnych, leczniczych i zapobiegawczych, wobec czego zakład taki, którego prowadzenie dla własnych potrzeb, a nie w celach zarobkowych, jest wypełnieniem jednego z zadań Z. U. S., nie podpada pod pojęcie przedsiębiorstw hotelowych, mających za cel osiągnięcie zysków.

Skoro zatem w konkretnym wypadku Z. U. S. w nabytych willach prowadzi tego rodzaju zakłady o charakterze leczniczym względnie zapobiegawczym dla użytku swych członków, to wobec tego, iż nie są one przedsiębiorstwami hotelowymi, we właściwym tego słowa znaczeniu, nie podlegają one, naszym zdaniem, podatkowi hotelowemu.

2. *Pytanie:* Jeden z Zarządów Gminnych zapytuje:

Czy osoby posiadające kat. A zdolne do czynnej służby wojsk., które korzystały z ulgi wojskowej (częściowe zwolnienie z służby wojsk.) a prześłużyły w wojsku pięć (5) miesięcy podlegają zastępczemu obowiązkowi służby wojskowej w myśl art. 98 b dekretu P. R. z dnia 9.XI.1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 601) czy też nie?

Jak należy właściwie interpretować art. 98 b wyżej cyt. dekretu punkt a w świetle przepisów tegoż dekretu i ustawy o powsz. obow. wojsk.?

Odpowiedź: Zgodnie z art. 98 b ust. 1 lit. b) ustawy z dnia 23.V.1924 r. w brzmieniu dekretu z dn. 9.XI.1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 601) zastępczemu powszechnemu obowiązkowi wojskowemu podlegają zwolnieni częściowo od służby wojskowej w myśl art. 62 ust. 3 i 4 powyższej ustawy t. zn. ci poborowi, którzy, będąc jedynymi żywicielami rodzin względnie właścicielami odziedziczonych gospodarstw rolnych, przesłużyli w czynnej służbie tylko 5 miesięcy i zostali przeniesieni do rezerwy.

Przyczyna, dlaczego osoby wymienione w art. 98 b lit. a) w razie przesłużenia 5 miesięcy są zwolnieni od zastępczego obowiązku wojskowego, a osoby wymienione pod lit. b) mimo odbycia 5-miesięcznej służby obowiązkowi temu podlegają, tkwi zapewne w tym, że pierwsi zostali zwolnieni na skutek niezdolności (Kat. C i D), drudzy zaś są zdolni (Kat. A) i zwolnienie uzyskali z innych względów (jedyni żywiele rodzin, właściciele odziedziczonych gospodarstw rolnych).

Odnośnie interpretacji art. 98 b. lit. a) należy wziąć pod uwagę, iż jak wskazuje § 4 Rozp. M'n. Spr. Wewn. z dn. 20.VIII.1937 r. (D. U. R. P. Nr 61, poz. 381) poborowi mogą być uznani za zdolnych do służby w pospolitym ruszeniu (Kat. C i D) już przy poborze albo dopiero w toku odbywania służby. W pierwszym wypadku, a więc osoby przeniesione do pospolitego ruszenia przy poborze podlegają za-

stępczemu obowiązkowi wojskowemu, w drugim, o ile przesłużą 5 miesięcy, są od tego obowiązku zwolnione.

3. *Pytanie:* Jeden z Zarządów Gminnych zapytuje:

1) Czy art. 8 ustawy samorządowej ma zastosowanie do radnych gromadzkich.

2) Czy art. 9 rozp. Min. Op. Społ. z dn. 26 września 1935 r. o utrzymaniu porządku i czystości w miejscach publicznych i niektórych miejscach prywatnych (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 476) dotyczy również miejscowości uzdrowskiej, która nie jest wyszczególniona w spisie załączonym do wymienionego rozporządzenia względnie jakie są inne przepisy sanitarne dotyczące miejscowości uzdrowskiej — na podstawie których gmina mogłaby opracować regulamin sanitarno - porządkowy.

Odpowiedź: ad 1) Art. 8 ustawy z dnia 23.III.1933 r. (D. U. R. P. Nr 35, poz. 294) umieszczony jest w rozdziale II zatytułowanym: „Prawo wybierania i wybieralności do organów ustrojowych związków samorządowych“.

Natomiast z porównania treści art. 10 ust. 3 tejże ustawy z art. 15 ust. 3, który wyposaża gromadę jedynie w osobowość prywatno - prawną, wynika, że gromada nie jest związkiem samorządowym w rozumieniu przepisów o ustroju gmin wiejskich, miejskich i powiatowych związków samorządowych.

Ponadto postanowienia art. 15 — 25 tej usta-

wy, dotyczące ustroju gromady umieszczone są w odrębnym rozdziale III, przy czym w myśl art. 22 do radnych gromadzkich mają zastosowanie art. 7 i 9 z rozdziału II, a art. 8 jest tu pominięty.

Biorąc zatem pod uwagę powyższe okoliczności należy dojść do wniosku, że art. 8 nie ma zastosowania do radnych gromadzkich.

ad 2) § 1 Rozp. Min. Op. Społ. z dnia 26.IX.1935 r. (D. U. R. P. Nr 76, poz. 476) wyraźnie ustala, iż rozporządzenie to dotyczy gmin miejskich i miejscowości, wymienionych w załączonym do tego rozporządzenia spisie, wobec czego obejmowanie tym rozporządzeniem miejscowości w tym spisie nie-umieszczonym nie znajduje dostatecznej podstawy prawnej.

Natomiast odnośnie uzdrowisk kwestię przepisów sanitarno - porządkowych reguluje ustawa z dnia 23.III.1922 r. o uzdrowiskach (D. U. R. P. Nr 31, poz. 254) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych Rozp. Prez. Rzplitej z dnia 22.III.1928 r. (D. U. R. P. Nr 36, poz. 331) oraz Rozp. Min. Zdr. Publ. z dn. 19.XI.1923 r. w przedmiocie przepisów sanitarnych dla uzdrowisk, posiadających charakter użyteczności publicznej (D. U. R. P. Nr 125, poz. 1016), a ponadto uzdrowisk dotyczy również okólnik Min. Spr. Wewn. Nr 68, z dn. 28.IX.1928 r. Nr ZU 1692/28.

Jeżeli zatem w konkretnym wypadku chodzi o uzdrowisko użyteczności publicznej, to wymienione wyżej przepisy mają tu zastosowanie.

J. B.

Komunikaty

WALNE ZGROMADZENIE SPÓLNIKÓW SAMORZĄDOWEGO INSTYTUTU WYDAWNICZEGO.

W dniu 31 maja 1938 r. odbyło się w lokalu Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie Zgromadzenie Spółników Samorządowego Instytutu Wydawniczego.

W posiedzeniu wzięli udział: pp. Dyr. Bolesław Chomicz jako przedstawiciel Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie oraz Dyrektor Związku KKO Kazimierz Kohlmann, Dyr. Franciszek Grela, jako przedstawiciel Związku Powiatów R. P. oraz V-Dyr. Józef Bar, Dyr. Dr Henryk Le Brun jako przedstawiciel Gospodarczego Zrzeszenia Samorządu Terytorialnego, Prokurent Kazimierz Trzeciak jako przedstawiciel Polskiego Banku Komunalnego oraz Prok. Bohdan Dzierżanowski jako przewodniczący Komisji Rewizyjnej S. I. W., Dyr. Edward Dunin-Markiewicz, Prezes Zarządu oraz Jerzy Strowski Dyrektor S. I. W.

Zgromadzeniu przewodniczył p. Dyr. Bolesław Chomicz.

Porządek dzienny m. in. obejmował:

- 1) sprawozdanie Zarządu z działalności za rok 1937,
- 2) zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za r. 1937,
- 3) plan pracy i preliminarz budżetowy na r. 1938.

Zgromadzenie spółników zatwierdziło bilans za r. 1937 zamknięty sumą zł 582.098,11 oraz rachunek strat i zysków zamknięty sumą zł 104.219,66 z wykazanym zyskiem na zł 1.628,38.

Sprawozdanie z działalności za r. 1937 oraz plan pracy na r. 1938 zreferowany bardzo szczegółowo przez Prezesa Zarządu oraz przeprowadzona dyskusja wykazały, że Samorządowy Instytut Wydawniczy, pokonując trudności finansowe wkracza planowo na drogi rozwoju, które już w 1938 r. mogą dać korzystne rezultaty dla związków samorządowych i Komunalnych Kas Oszczędności, jako jednostek, dla obsługi których Instytut powołany został do życia.